

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om en referensram för examensbaserat och övrigt kunnande

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det ska stiftas en lag om en referensram för examensbaserat och övrigt kunnande. I referensramen ska examina och lärokurser som ingår i Finlands nationella utbildnings- och examenssystem och övriga omfattande samlade kompetenser placeras på referensramens åtta kvalifikationsnivåer enligt det kunnande som examen, lärokursen eller den samlade kompetensen i fråga förutsätter. Det föreslås att bestämmelser om hur examina, lärokurserna och andra samlade kompetenser ska placeras på referensramens olika kvalifikationsnivåer på grundval av det kunnande som dessa förutsätter ska utfärdas genom förordning av statsrådet.

Referensramen möjliggör en övergripande granskning av det finländska utbildnings- och examenssystemet och den övriga kompetensen genom att det kunnande som examina, lärokurserna och de övriga omfattande samlade kompetenserna förutsätter beskrivs som kunskaper, färdigheter och kompetens på ett enhetligt, begripligt och jämförbart sätt och genom att förhållandena mellan dem definieras. Referensramen förbättrar det finländska examenssystemets överskådlighet och funktion, ökar examinas genomskinlighet och jämförbarhet nationellt och internationellt samt främjar nationell och internationell rörlighet.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÅGE	4
2.1 Lagstiftning och praxis.....	4
Det finländska examenssystemet.....	4
Grundläggande utbildning	4
Gymnasieutbildning och studentexamen.....	5
Grundläggande yrkesutbildning	6
Yrkesinriktad tilläggsutbildning.....	6
Examina som avläggs vid yrkeshögskolor	7
Examina som avläggs vid universitet.....	8
Examina inom försvarsförvaltningen och gränsbevakningsväsendet.....	9
Examina på brottspåföljdsområdet.....	10
Examina inom polisbranschen.....	10
Examina inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten.....	11
Samlade kompetenser som kompletterar examenssystemet	12
Specialkompetenser för högskoleutbildade	12
Samlade kompetenser som är förknippade med behörighets- och kompetensvillkor	12
Samlade kompetenser som syftar till att höja kompetensen och yrkeskunskapen ..	13
Specialkompetenser för högskoleutbildade	13
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU.....	14
Internationella klassificeringar av kvalifikationer	14
ISCED	14
Kvalifikationsklasser enligt direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer	14
Europeisk referensram för kvalifikationer (EQF)	15
Andra länders nationella referensramar för kvalifikationer	16
2.3 Bedömning av nuläget	18
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	19
3.1 Målsättning.....	19
3.2 Alternativ	19
3.3 De viktigaste förslagen.....	20
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	22
4.1 Ekonomiska konsekvenser	22
4.2 Konsekvenser för myndigheterna och utbildningsanordnarna.....	22
4.3 Samhälleliga konsekvenser	23
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	23
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	23
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	24
DETALJMOTIVERING	26
1 LAGFÖRSLAG	26
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	27

3	IKRAFTTRÄDANDE	29
	LAGFÖRSLAG	30
	Lag om en referensram för examensbaserat och övrigt kunnande	30
	BILAGA	32
	FÖRORDNINGSUTKAST	32
	Statsrådets förordning om en referensram för kvalifikationer.....	32

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

I Europeiska unionen lyftes referensramar för kvalifikationer fram i den utbildningspolitiska debatten i slutet av 1990-talet. I bakgrunden fanns ett behov av att göra utbildningssystemen och examina öppnare och genomskinligare, underlätta erkännandet av tidigare förvärvat kunnande i en anda av livslångt lärande och betona betydelsen av resultaten av lärande vid anordnande av utbildning.

Inom utbildningssektorn genomförs Lissabonstrategin med stöd av arbetsprogrammen Utbildning 2010 och Utbildning 2020. I rådets och kommissionens gemensamma rapporter, som godkändes 2004 och 2006 och som gäller genomförandet av arbetsprogrammet Utbildning 2010, betonas behovet av att ta fram en europeisk referensram för kvalifikationer.

Målet för Bolognaprocessen är att inrätta ett europeiskt utbildningsområde för högre utbildning. För att nå målet försöker man bland annat förenhetliga examensstrukturerna och utveckla kvalitetsledningen. Frågor som gäller examinas jämförbarhet och erkännande av examina har diskuterats flitigt under Bolognaprocessen. Referensramar för högskoleexamen har ansetts vara en faktor som främjar examinas genomskinlighet och jämförbarhet.

Målet för Köpenhamnsprocessen är att med hjälp av europeiskt samarbete förbättra yrkesutbildningens kapacitet, kvalitet och dragningskraft samt främja rörligheten bland yrkesstuderande och personer som avlagt en yrkesinriktad examen. I ett vidare perspektiv är målet att främja framväxten av en alleuropeisk arbetsmarknad och komplettera det europeiska området för högre utbildning. För att nå målen utarbetar man bland annat nationella examenssystem och nationella referensramar för kvalifikationer som grundar sig på resultat av lärande i överensstämmelse med den europeiska referensramen för kvalifikationer och genomför man det europeiska meritöverföringssystemet för yrkesutbildning (ECVET) tillsammans med den europeiska

referensramen för kvalitetssäkring, utvecklar man system och verktyg för validering av resultaten av icke-formellt och informellt lärande och förbättrar man insynen och kontinuiteten i övergången mellan yrkesutbildning, allmän utbildning och högre utbildning.

Enligt regeringsprogrammet för Matti Vanhanens II regering ska det finländska utbildningssystemet utvecklas som en helhet så att det kan möta de globala utmaningarna och förändringarna i yrkes- och befolkningsstrukturen.

Enligt statsrådets utvecklingsplan för utbildning och forskning 2007-2012 ska det finländska examenssystemets sätt att fungera och tydligheten hos det förbättras genom att man före utgången av 2010 bereder en nationell referensram som grundar sig på en beskrivning av examensbaserat och övrigt kunnande.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Det finländska examenssystemet

Det finländska examenssystemet kan grupperas enligt tre utbildningsstadier: allmänbildande grundläggande utbildning, utbildning på andra stadiet, som omfattar gymnasieutbildning och yrkesutbildning, och utbildning på högre nivå, som ges vid yrkeshögskolor och universitet. Den som fullgjort studier på en lägre nivå får i allmänhet studera inom utbildning på en högre nivå. I lagstiftningen om var och en av utbildningsformerna finns bestämmelser om utbildningsmålen och examina.

Grundläggande utbildning

I lagen (628/1998) och förordningen (852/1998) om grundläggande utbildning finns bestämmelser om den nio år långa grundläggande utbildningen och om läroplikten. Enligt 25 § i lagen är barn som är varaktigt bosatta i Finland läropliktiga. Läroplikten fullgörs antingen genom deltagande i grund-

läggande utbildning eller genom förvärvande av motsvarande kunskaper på något annat sätt. I årskurserna 1–6 ordnas undervisningen i huvudsak i form av klassundervisning och i årskurserna 7–9 som ämnesundervisning.

I statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (1435/2001) finns bestämmelser om de allmänna riksomfattande målen för undervisningen samt om hur den tid som används för grundläggande utbildning ska fördelas mellan undervisningen i olika ämnen, ämnesgrupper och elevhandledning. Till de riksomfattande målen för utbildningen hör att stödja elevernas utveckling till humana och ansvarsställande samhällsmedlemmar, främja jämlikhet i utbildningen och livslångt lärande samt ge eleverna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver i livet. Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna en grund för en bred allmänbildning samt stoff och impulser för att vidga och fördjupa världsbilden.

Enligt 14 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning beslutar statsrådet om målen för och det centrala innehållet i den grundläggande utbildningens olika läroämnen, ämneshelheter, elevhandledningen och annan undervisning.

Genomgången grundskola leder inte till examen men den som fullgjort lärokursen i den grundläggande utbildningen får ett avgångsbetyg.

Gymnasieutbildning och studentexamen

I gymnasielagen (629/1998) och gymnasieförordningen (810/1998) finns bestämmelser om gymnasieutbildning som bygger på den grundläggande utbildningens lärokurs. Gymnasieutbildningen är allmänbildande och förbereder för studentexamen.

Enligt 2 § i gymnasielagen är gymnasieutbildningens mål att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för fortsatta studier, i arbetslivet, för fritidsintressen och en allsidig personlighetsutveckling. Dessutom ska utbildningen stödja de studerandes förutsättningar

för livslångt lärande och för att utveckla sig under hela sitt liv.

Enligt 4 § i statsrådets förordning om allmänna riksomfattande mål för gymnasieutbildningen och om timfördelningen i gymnasieundervisningen (955/2002) ska studeranden under gymnasietiden få den goda allmänbildning som är en förutsättning för fortsatta studier, för att fungera som medborgare i samhället och för ett gott liv. Kunskaper och färdigheter ska fördjupas och studeranden ska ges gedigna allmänna kunskaper om människan, samhället, kulturerna och naturen. Studeranden tränas i att utnyttja färdigheter för informationssamhället till att söka information samt till kommunikation, i att behärska grunderna i mediekompetens samt att kritiskt bedöma information. Studeranden ska läras samarbetsförmåga så att han eller hon kan verka självständigt och som medlem av en grupp. Undervisningen ska dessutom ge studeranden färdigheter att på ett mångsidigt sätt uttrycka sig kreativt och arbeta i växelverkan med andra. Studeranden ska kunna uttrycka sig muntligt och skriftligt på de båda inhemska språken samt på minst ett främmande språk.

När det gäller livslångt lärande och utveckling för livet ska undervisningen utveckla studerandens studiefärdigheter och förmåga att utvärdera färdigheterna. Studeranden stöds i att känna sina styrkor och utvecklingsbehov som inlärare och utnyttja sådana inlärningsmetoder som lämpar sig för honom eller henne. Studeranden övas i att planera och göra egna val och i att ta ansvar för sina val.

Enligt 7 § i gymnasielagen omfattar gymnasietets lärokurs tre år. Studerande som fullgjort gymnasietets hela lärokurs för ett avgångsbetyg. Gymnasiediplom kan avläggas i konst- och färdighetsämnen.

Gymnasieutbildningen avslutas med en riksomfattande studentexamen. Med hjälp av studentexamen klarläggs om de studerande har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som anges i gymnasietets läroplan samt uppnått tillräcklig mognad. Bestämmelser om studentexamen finns i lagen om anordnande av studentexamen (672/1998).

Gymnasieutbildningen ger inte de studerande yrkeskompetens. Gymnasiet ger dock

de studerande färdigheter att inleda studier vid universitet eller yrkeshögskola eller att inleda yrkesutbildning som bygger på gymnasiets lärokurs.

Grundläggande yrkesutbildning

Enligt 5 § i lagen om yrkesutbildning (630/1998) är yrkesutbildningens mål att ge de studerande de kunskaper och färdigheter som dessa behöver för att förvärva yrkesskicklighet samt för att utöva ett självständigt yrke. Målet för utbildningen är också att stödja de studerandes utveckling till goda och harmoniska människor och samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för fortsatta studier, fritidsintressen och en allsidig personlighetsutveckling samt att stödja livslångt lärande. Enligt 6 § ska i yrkesutbildningen särskilt arbetslivets behov beaktas. Utbildningen ska ordnas i samarbete med näringslivet och arbetslivet i övrigt.

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning är grundläggande yrkesutbildning utbildning som leder till en yrkesinriktad examen. Enligt 4 § 1 mom. är examina som avläggs inom den grundläggande yrkesutbildningen yrkesinriktade grundexamina. Examen omfattar yrkesinriktade studier och inläring i arbetet som stöder dem, samt sådana studier i modersmålet, det andra inhemska språket, främmande språk, matematisk-naturvetenskapliga ämnen och humanistisk-samhällsvetenskapliga ämnen, gymnastik och andra konst- och färdighetsämnen och hälsokunskap som är nödvändiga för förvärvande och komplettering av yrkesskickligheten samt studiehandledning.

Statsrådet beslutar om de allmänna riksfattande målen för den grundläggande yrkesutbildningen samt om de gemensamma studierna och deras omfattning. Enligt 13 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning beslutar Utbildningsstyrelsen om målen för och det centrala innehållet särskilt för varje utbildningsområde och examen. Enligt 1 § 3 mom. i statsrådets beslut om examinas uppbyggnad och de gemensamma studierna i den grundläggande yrkesutbildningen (213/1999) ska grunderna för läroplanen för yrkesinriktade grundexamina sammanställas så att examen

ger breda grundläggande yrkesfärdigheter för olika uppgifter inom branschen samt mer specialiserat kunnande och sådan yrkesskicklighet som arbetslivet kräver inom ett delområde av examen. I examensgrunderna definieras kraven på yrkesskicklighet, det centrala innehållet och målen för studierna som kvalifikationer. I examensgrunderna definieras också nyckelfärdigheterna för livslångt lärande. Med dessa avses bland annat lärande- och problemlösningsförmåga, interaktions- och samarbetsförmåga samt yrkesetiska och estetiska kvalifikationer.

Yrkesinriktad tilläggsutbildning

Enligt 12 § 1 mom. i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), nedan kallad vuxenutbildningslagen, kan yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina och specialyrkesexamina avläggas genom fristående examina, oberoende av hur yrkesskickligheten förvärvats. I en yrkesinriktad grundexamen ska examinanden visa att han eller hon uppnått de kunskaper och färdigheter som yrkesskickligheten förutsätter. I en yrkesexamen ska examinanden visa att han eller hon besitter sådan yrkesskicklighet som förutsatts av en yrkesman på området. I en specialyrkesexamen ska examinanden visa att han eller hon behärskar de mest krävande arbetsuppgifterna på området. I 13 § 1 mom. i vuxenutbildningslagen sägs att bestämmelser om vilka examina som kan avläggas genom fristående examina utfärdas genom förordning av undervisningsministeriet.

Vuxenutbildningslagens syfte är att upprätthålla och höja den vuxna befolkningens yrkeskunnande, ge de studerande färdigheter för att utöva ett självständigt yrke, utveckla arbetslivet och främja sysselsättningen samt stödja livslångt lärande. Syftet med lagen är dessutom att främja avläggande av examina eller delar av dem.

I 3 § i vuxenutbildningslagen sägs att i examina och utbildning ska särskilt arbetslivets behov beaktas. De fristående examina ska planeras och ordnas i samarbete med näringslivet och arbetslivet i övrigt.

Enligt 13 § 2 mom. i vuxenutbildningslagen beslutar Utbildningsstyrelsen om grunderna för examina. I grunderna för examina

anges den yrkesskicklighet som krävs i examen, de delar som examen består av och de kompetensområden som eventuellt bildas av dem, de sätt på vilka yrkesskickligheten visas samt de allmänna grunderna för bedömning av examen. I grunderna för yrkesexamina har kraven på yrkesskicklighet definierats så, att en person som har en grundläggande yrkesutbildning eller motsvarande kunskaper som förvärvats på annat sätt och dessutom kompletterande samt fördjupade studier och cirka tre års arbetserfarenhet i branschen kan klara yrkesexamen i fråga. För att avlägga en specialyrkesexamen behöver examinanden en grundutbildning på området eller motsvarande kunskaper och färdigheter samt cirka fem års arbetserfarenhet.

Examina som avläggs vid yrkeshögskolor

I 18 § 1 mom. i yrkeshögskolelagen (351/2003) sägs att vid yrkeshögskolorna kan avläggas yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. Yrkeshögskoleexamina är högskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina är högre högskoleexamina.

Enligt 3 § 1 mom. i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003) är yrkeshögskoleexamina grundexamina vid yrkeshögskolorna. Till de studier som leder till yrkeshögskoleexamina hör grundstudier och yrkesstudier, valfria studier, praktik som främjar yrkesfärdigheten samt ett lärdomsprov.

Det allmänna målet för de studier som leder till yrkeshögskoleexamen är enligt 7 § i statsrådets förordning att studeranden tillägnar sig omfattande praktiska baskunskaper och basfärdigheter samt de teoretiska grunderna för dem för att kunna arbeta i sakkunniguppdrag på området i fråga, förutsättningar att följa med och främja utvecklingen på området, färdigheter för fortlöpande utbildning, tillräckliga kommunikativa färdigheter och språkkunskaper samt de färdigheter som behövs för internationell verksamhet på området.

Målet för grundstudierna är att ge studeranden en omfattande helhetsbild av uppdragsområdets ställning och betydelse i samhället, arbetslivet och internationellt, göra studeranden förtrogen med uppdragsområdets

allmänna teoretiska grunder och kommunikation samt ge studeranden sådana kunskaper i finska och svenska som krävs för en tjänst inom ett tvåspråkigt ämbetsdistrikt för vilken högskoleexamen är ett krav, och som behövs med tanke på studerandens yrkesutövning och utveckling i yrkesmässigt avseende samt sådana skriftliga och muntliga kunskaper i ett eller två främmande språk som behövs med tanke på studerandens yrkesutövning och utveckling i yrkesmässigt avseende.

Målet för yrkesstudierna är göra studeranden förtrogen med de centrala problemkomplexen och tillämpningarna inom den yrkessektor som utbildningen gäller samt med de vetenskapliga eller konstnärliga grunderna för dem, så att studeranden efter slutförd utbildning självständigt kan arbeta i sakkunniguppdrag på uppdragsområdet och som företagare samt delta i utvecklingen av arbetsgemenskapen.

Målet för praktiken är att under handledning göra studeranden förtrogen med sådana praktiska arbetsuppdrag som är av central betydelse i synnerhet med tanke på yrkesstudierna samt med tillämpningen av kunskaper och färdigheter i arbetslivet. Målet för lärdomsprovet är i sin tur att utveckla och visa studerandens förmåga att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i praktiska sakkunniguppdrag i anslutning till yrkesstudierna.

Till de studier som leder till högre yrkeshögskoleexamina hör enligt 4 § 2 mom. i statsrådets förordning om yrkeshögskolor fördjupade yrkesstudier, valfria studier och ett lärdomsprov. Det allmänna målet för de studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen är att 1) ge studeranden sådana omfattande och ingående kunskaper om branschen som utvecklandet av arbetslivet förutsätter samt sådana teoretiska kunskaper som behövs för att kunna arbeta i krävande expert- och ledaruppdrag inom branschen, 2) ge studeranden en ingående uppfattning om branschen, dess ställning i arbetslivet och betydelse i samhället samt förutsättningar att följa och specificera utvecklingen inom forskningsdata och yrkespraxis inom branschen, 3) ge studeranden förutsättningar för livslångt lärande och kontinuerlig utveckling av den egna yrkesskickligheten, 4) ge stude-

randen sådana goda kommunikativa färdigheter och språkkunskaper som krävs i arbetslivet samt att 5) ge studeranden sådana färdigheter som förutsätts för internationell växelverkan och yrkesverksamhet.

Målet för de fördjupade studierna är att ge den studerande möjlighet att fördjupa teoretillämpningen i praktiken, de analytiska färdigheterna, förmågan att leda projekt och delta i forsknings- och utvecklingsarbete och de sociala färdigheterna. Målet för lärdomsprovet är i sin tur att utveckla och påvisa den studerandes förmåga att tillämpa forskningsdata och använda valda metoder för specificering och lösning av problem i arbetslivet samt förmåga att arbeta självständigt i krävande expertuppgifter.

Examina som avläggs vid universitet

I 7 § 1 mom. i universitetslagen (558/2009) sägs att vid universiteten kan avläggas lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina. Högre högskoleexamen avläggs efter lägre högskoleexamen eller motsvarande utbildning. En vetenskaplig, konstnärlig eller yrkesinriktad påbyggnadsexamen avläggs efter en högre högskoleexamen eller efter en annan utbildning på motsvarande nivå.

I statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) finns bestämmelser om examina som avläggs vid de universitet som tillhör undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Utbildning som leder till lägre högskoleexamen grundar sig på forskning eller konstnärlig verksamhet samt på yrkespraxis inom området. Den utbildning som leder till lägre högskoleexamen ska ge studeranden grunderna i de huvud- och biämnen eller med dem jämförbara helheter som ingår i examen eller grunderna i de studier som ingår i utbildningsprogrammet samt förutsättningar att följa utvecklingen på området, förmåga till vetenskapligt tänkande och de kunskaper och färdigheter som fordras för ett vetenskapligt arbetssätt eller för konstnärligt arbete, förutsättningar för den utbildning som leder till högre högskoleexamen och för kontinuerligt lärande, förmåga att tillämpa inhämtade kunskaper i arbetslivet samt tillräck-

liga kommunikativa färdigheter och språkkunskaper.

I de studier som leder till lägre högskoleexamen kan ingå grundstudier och ämnesstudier, studier i språk och kommunikation, mångvetenskapliga studiehelheter, andra studier samt praktik som utvecklar sakkunskapen. I examen ingår ett lärdomsprov på minst 6 och högst 10 studiepoäng.

Utbildning som leder till högre högskoleexamen ska ge studeranden goda kunskaper i huvudämnet eller en helhet som jämföras med huvudämnet och göra honom eller henne förtrogen med grunderna i biämnen eller ge goda kunskaper i de fördjupade studier som hör till utbildningsprogrammet, förmåga att tillämpa vetenskaplig kunskap och vetenskapliga metoder eller färdigheter för självständigt och krävande konstnärligt arbete, förutsättningar att vara verksam i arbetslivet som sakkunnig inom sitt område och på ett sätt som utvecklar området, färdigheter för vetenskaplig eller konstnärlig påbyggnadsutbildning samt goda kommunikativa färdigheter och språkkunskaper.

I de studier som leder till högre högskoleexamen kan enligt 15 § 1 mom. i statsrådets förordning om universitetsexamina ingå grundstudier och ämnesstudier samt fördjupade studier, studier i språk och kommunikation, mångvetenskapliga studiehelheter, andra studier samt praktik som fördjupar sakkunskapen. I examen ingår ett lärdomsprov på minst 20 och högst 40 studiepoäng.

Målet för vetenskaplig och konstnärlig påbyggnadsutbildning är för det första att studeranden grundligt gör sig förtrogen med sitt eget forskningsområde och dess samhällliga betydelse och uppnår förmåga att inom detta forskningsområde självständigt och kritiskt tillämpa vetenskapliga forskningsmetoder och skapa ny vetenskaplig kunskap. För det andra är målet att studeranden gör sig väl förtrogen med utvecklingen, grundproblemen och forskningsmetoderna inom det egna området. För det tredje är målet att studeranden förvärvar en sådan kännedom om allmän vetenskapsteori och om andra vetenskapsområden anslutna till det egna forskningsområdet som gör det möjligt att följa utvecklingen inom dem.

Inom området för konstindustri kan målet för påbyggnadsutbildningen utöver de ovan nämnda målen även vara att studeranden uppnår förmåga att självständigt skapa metoder för konstnärlig gestaltning eller produkter eller prestationer som fyller höga konstnärliga krav. Inom området för bildkonst, musik samt teater och dans kan målet för påbyggnadsutbildningen i sin tur utöver eller i stället för de ovan nämnda målen vara att studeranden uppnår förmåga att självständigt skapa metoder för konstnärlig gestaltning eller produkter eller prestationer som fyller höga konstnärliga krav.

Licentiatexamen och doktorexamen är vetenskapliga och konstnärliga påbyggnadsexamina som avläggs vid universitet. I 22 § i statsrådets förordning om universitetsexamina sägs att en studerande som har antagits till påbyggnadsutbildning för att avlägga doktorexamen ska genomföra studierna inom påbyggnadsutbildningen, uppvisa självständigt och kritiskt tänkande på sitt forskningsområde samt avfatta en doktorsavhandling och offentligt försvara den. En studerande som har antagits till påbyggnadsutbildning inom området för bildkonst, musik, konstindustri samt teater och dans kan i stället för att avfatta en doktorsavhandling avlägga av universitetet fastställda offentliga lärdoms- och färdighetsprov.

En studerande som har antagits till påbyggnadsutbildning kan avlägga licentiatexamen sedan han eller hon har genomfört den av universitetet fastställda delen av de studier som hör till påbyggnadsutbildningen och den specialiseringsutbildning som eventuellt ingår i examen (utbildning för specialpsykolog, specialterapeut, provisor eller specialsocialarbetare eller naturvetenskaplig specialiseringsutbildning för hälsovårdare). Licentiatexamen omfattar en licentiatavhandling, i vilken studeranden ska uppvisa god kännedom om sitt forskningsområde samt förmåga att självständigt och kritiskt tillämpa vetenskapliga forskningsmetoder. Inom området musik samt teater och dans kan licentiatexamen i stället för en licentiatavhandling även omfatta offentliga lärdoms- och färdighetsprov.

Examina inom försvarsförvaltningen och gränsbevakningsväsendet

Militärvetenskapliga examina är enligt 6 § i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008) kandidatexamen och magisterexamen i militärvetenskaper samt generalstabsofficersexamen och doktorexamen i militärvetenskaper. De två sistnämnda är påbyggnadsexamina. Enligt förordningen om högskolornas examenssystem (464/1998) är kandidatexamen och magisterexamen i militärvetenskaper lägre respektive högre högskoleexamen och kan därmed jämföras med examina som avläggs vid universitet. I statsrådets förordning om Försvarshögskolan (1124/2008) finns bestämmelser om målen för och omfattningen av militärvetenskapliga examina samt bestämmelser om studiernas uppbyggnad och andra utbildningsgrunder.

Inom försvarsförvaltningen ordnas flera utbildningar som står utanför examenssystemet. Försvarsmaktens utbildningssystem utgörs av utbildningssystemet för anställd personal och för värnpliktiga. Försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet har inte rätt att utfärda yrkesinriktade examina, och därför klassificeras yrkesstudierna som fortbildning. Fortbildning av detta slag vid Försvarshögskolan är bland annat stabsofficerskursen och kurs för högre befäl samt vissa personalkurser.

Försvarsgrensskolorna svarar för den militära yrkesutbildningen för underofficerare. Militäryrkesstudierna består av två studiehelheter: studier på grundnivå och studier på mellannivå. På grundnivå är utgångspunkten de krav som arbetsmiljön vid försvarsmakten ställer och arbetsplatsens normer och anvisningar samt de val som träffats för att uppnå de mål som satts utifrån egna förmågor och i samråd med arbetsgivaren. Den andra studiehelheten för militäryrkesstudierna motsvarar mellannivå. På mellannivå tillämpas de erfarenheter som uppnåtts på egen hand och i breda sammanhang, och i arbetet och i utbildningen och handledningen av andra tillfrågas expertis. Dessutom utförs de dagliga uppgifterna självständigt i enlighet med de mål som fastställts vid utvecklingssamtal. Vidare bedöms och dokumenteras den plan-

enliga verksamheten enligt principerna för löpande bedömning.

Mästarstudierna för militäryrket motsvarar i sin tur mästarnivå. På mästarnivå krävs det att man kan kontrollera sina lednings- och utbildningsmetoder för att uppnå önskad effekt. Den som är på denna nivå ska kunna ställa upp mål som motsvarar truppens kapacitet samtidigt som truppen aktivt inriktas mot målen. Dessutom ska verksamheten i arbetsorganisationen planeras och utvärderas. Den som är på mästarnivå ska ansvara för styrning, samordning och ledning av personer, organisationer och resurser.

Vid gräns- och sjöbevakningsskolan kan enligt 25 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) ges den utbildning som är behörighetsvillkor för gränsbevakningsväsendets tjänster samt kompletterande utbildning och specialutbildning för gränsbevakningsväsendets personal och andra personer. Gränsbevakningsväsendet utbildar sina officerare vid Försvarshögskolan. Vid Gräns- och sjöbevakningsskolan kan det dock enligt särskild överenskommelse med Försvarshögskolan ordnas i statsrådets förordning om Försvarshögskolan avsedd undervisning inom gränsbevakningsbranschen inom utbildningsprogrammet för officerare, påbyggnadsstudierna och fortbildningen Enligt 39 § i statsrådets förordning om gränsbevakningen (651/2005) kan Gräns- och sjöbevakningsskolan ge grund-, vidare- och kompletteringsutbildning för gränsbevakare, vidare- och kompletterings- utbildning för institutofficerare samt sådan fortbildning och specialutbildning som behövs inom gränsbevakningen.

Examina på brottspåföljdsområdet

Enligt 6 § 1 mom. i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006) ger utbildningscentralen utbildning som leder till en yrkesinriktad examen inom fängvårdssektorn. I 6 § i statsrådets förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1448/2006) sägs att den yrkesinriktade examen som ordnas vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral är grundexamen för fängvården. Den ger yrkesutbildning för lednings- och övervaknings-

uppgifter inom fängvårdsbranschen (tjänst som fängvaktare). Inträdeskrav till utbildning som leder till grundexamen för fängvården är enligt 9 § i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral examen på andra stadiet.

Syftet med studierna som leder till grundexamen för fängvården är att ge studeranden praktiska baskunskaper och basfärdigheter samt de teoretiska grunderna för dem i syfte att studeranden ska kunna arbeta i lednings- och övervakningsuppgifter inom fängvården. Ytterligare är syftet att ge studeranden förutsättningar för att uppfölja och främja utvecklingen på brottspåföljdsområdet, en allmän bild av fängvårdens ställning och betydelse i samhället, färdigheter för återkommande utbildning samt tillräckliga kommunikationsfärdigheter och språkkunskaper.

Den utbildning på brottspåföljdsområdet som leder till yrkeshögskoleexamen anordnas enligt 28 § 1 mom. i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral av yrkeshögskolan Laurea i samarbete med utbildningscentralen. I denna utbildning iaktas i tillämpliga delar vad som bestäms i och med stöd av yrkeshögskolelagen.

Examina inom polisbranschen

Examina som kan avläggas inom polisbranschen är grundexamen för polis, polisunderbefälsexamen och polisbefälsexamen. Enligt 1 § 2 mom. i lagen om polisutbildning (68/2005) svarar Polisyркeshögskolan för anordnandet av den riksomfattande polisutbildningen och för forskningsverksamheten. Polisyркeshögskolan svarar för grund- och påbyggnadsutbildningen för poliser och ordnar utbildning för examina, yrkesinriktade specialiseringsstudier, utbildning i anslutning till kvalitetsutveckling och annan utbildning inom säkerhetsbranschen.

Den utbildning som leder till grundexamen för polis har som mål att de studerande ska förstå polisens roll som upprätthållare av stats- och samhällsordningen samt den allmänna ordningen och säkerheten. Målet är att de som genomgått utbildningen ska ha förmåga att klara av uppgifter som gäller övervakning, larm, brottsbekämpning och tillståndsförvaltning. De ska också vara medvetna om betydelsen av förebyggande arbete

i all polisiär verksamhet och ska ha anammat målen och de etiska principerna för polisens verksamhet. De som fullgjort utbildningen ska dessutom besitta en kompetens som motsvarar tidens krav och vara beredda att utveckla sin yrkesskicklighet och avancera i karriären till sakkunnig eller chef. Utbildningen syftar till att stärka de studerandes allmänna arbetslivsfärdigheter. Grundexamen för polis utgörs av grundstudier och yrkesstudier och ett slutarbete.

Den som tas in till utbildning för grundexamen för polis ska enligt 6 § 2 mom. i lagen om polisutbildning åtminstone ha avlagt examen på andra stadiet.

Det allmänna målet för polisunderbefälsexamen är att på kunskapsområdena chefsarbete och ledning ge de studerande sådana kunskaper och färdigheter som ger dem förutsättningar att arbeta som chefer i ledningen av det dagliga polisarbetet och i olika situationer som kräver interaktion samt möjlighet att utvecklas som chefer. Enskilda undervisningsmoduler har som särskilt mål att ge de studerande sådana kunskaper och färdigheter som kan ligga till grund för arbetet som chef i operativa situationer vid polisen, såsom fältchef och chef för fältgrupper och utredningsgrupper eller som ställföreträdande chef för grupperna. Studierna för polisunderbefälsexamen omfattar obligatoriska studier, valfria studier och en avhandling.

För att antas till den examensinriktade utbildningen till polisunderbefäl ska polisen efter avlagd grundexamen för polis innan ansökningstiden inleds ha minst två års erfarenhet av polisarbete.

Vid Polisyrkeshögskolan kan man också avlägga polisbefälsexamen, som är en yrkeshögskoleexamen inom polisbranschen och ingår i examenssystemet som sorterar under utbildningsförvaltningen. I fråga om examen och undervisningen för den iakttas förutom lagen om polisutbildning också i tillämpliga delar vad som bestäms i och med stöd av yrkeshögskolelagen.

Examina inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten

I lagen om Räddningsinstitutet (607/2006) och i statsrådets förordning om Räddningsin-

stitutet (658/2006) finns bestämmelser om examina inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten. Räddningsinstitutet ska bland annat ordna grundläggande yrkesutbildning inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten och utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen för räddningsväsendets befäl.

Examina inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten är räddningsmännaexamen, underbefälsexamen och examen för jourhavande vid nödcentraler. Utbildning inom räddningsbranschen ges också vid yrkeshögskola. Utbildning för räddningsväsendets befäl ordnas av yrkeshögskolan Savonia i samarbete med Räddningsinstitutet. Vid utbildningen iakttas i tillämpliga delar yrkeshögskolelagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Enligt 16 § 1 mom. i lagen om Räddningsinstitutet godkänner Räddningsinstitutet en läroplan för den utbildning som leder till yrkesinriktad examen. I läroplanen anges bland annat studiernas maximitid och omfattning i form av studiepoäng, undervisningens mål och centrala innehåll, den allmänna organisationen av undervisningen och studierna samt grunderna för bedömningen av de studerande. Den utbildning som leder till yrkesinriktad examen innefattar enligt 14 § 2 mom. i lagen om Räddningsinstitutet yrkesinriktade studier och praktik som stöder studierna samt allmänna studier för att förvärva och komplettera yrkesskicklighet.

De som har avlagt räddningsmännaexamen bör ha anammat värderingarna inom räddningsväsendet och hälso- och sjukvården, ha förutsättningar att arbeta som räddningsmän och vara beredda att utveckla sitt arbete och sin yrkesskicklighet i en föränderlig miljö under utveckling. De som avlagt examen ska kunna planera och genomföra upplysnings- och informationsarbete och säkerhetsutbildning för medborgarna samt utföra brandsyner av bostadshus och andra jämförbara fastigheter. Dessutom ska de känna till och ha tillägnat sig grunderna i räddningsverksamhet, kunna delta som medlemmar i en räddningsenhet vid olyckor och känna till principerna för ledningen av räddningsenheter. De som avlagt examen ska behärska grunderna för akutvård, kunna arbeta som ambulansförare

på grundnivå och kunna delta som medlem i en räddningsenhet vid medicinska räddningsuppdrag. De känner också till principerna för beredskap på eget initiativ och allmänt befolkningsskydd liksom principerna för frivillig brandkårsverksamhet och är beredda till gott samarbete med frivilliga och personal i bisyssla och med andra intressenter.

Underbefälsexamen är en så kallad examen för närmaste chefer. Tyngdpunktsområden i examen är personalledning, ledning av räddningsverksamhet och förebyggande av olyckor. Den som har avlagt examen ska förstå betydelsen av ett målinriktat olycksförebyggande arbete i räddningsverkets säkerhetsarbete och känna till och behärska olika tillvägagångssätt som underbefäl förutsätts kunna använda vid förebyggandet av olyckor. Dessutom ska de ha förmåga att sporra och motivera personalen i sitt arbetspass att arbeta för att förebygga olyckor och vara beredda att under sin kommande karriär utveckla sina färdigheter när det gäller förebyggandet av olyckor. De som avlagt examen ska dessutom kunna planera och leda verksamheten i räddningsenheter och räddningsgrupper vid olyckor och vara beredda att utveckla sina färdigheter som ledare för räddningsverksamheten. De ska också kunna arbeta som chefer (ansvariga) för mindre brandstationer samt i ansvarsfyllda specialuppdrag på räddningsverkets insats-/verksamhetsområde.

Målet med examen för jourhavande vid nödcentraler är att ge de studerande förutsättningar för en övergripande handläggning av larmmeddelanden från det att de tar emot ett nödsamtal till att handleda och informera kunderna. De som avlagt examen ska känna till de förpliktande värderingar och bestämmelser som styr verksamheten vid nödcentraler, räddningsväsendet, polisen och social- och hälsovårdsmyndigheterna. De ska känna till särdragen i uppgifterna vid räddningsväsendet, polisen och social- och hälsovårdsmyndigheterna samt anknytande riskvärderingar som grundar sig på uppgifter om incidenter. De ska kunna beakta de åtgärder som myndigheterna vidtar med tanke på arbets säkerhet och samarbetsuppgifter. De som avlagt examen ska kunna använda den utrustning som krävs i arbetet som jourhavande vid

nödcentraler och ha den teoretiska och etiska bakgrund som behövs och de tillämpningar som är nödvändiga för att arbetet ska kunna utföras. De ska ha förmåga att möta människor i kris och förstå betydelsen av psykisk kris- och eftervård.

Samlade kompetenser som kompletterar examenssystemet

Inom ramen för det nuvarande utbildningssystemet erbjuds studiehelheter som ger omfattande kompetenser, men faller utanför det gällande examenssystemet. Samlade kompetenser av detta slag kan anses vara bland annat sådana som hör ihop med kompetens- och behörighetskrav samt sådana som syftar till att utveckla kompetensen och höja yrkesskickligheten samt utbildningar som leder till specialkompetenser.

Specialkompetenser för högskoleutbildade

Med specialkompetenser för högskoleutbildade avses breda samlade kompetenser som behövs i arbetslivet och som avläggs efter en högskoleexamen vid yrkeshögskolor eller universitet. Specialkompetenserna utformas med utgångspunkt i arbetslivet, och det bör finnas ett långvarigt behov av dem i arbetslivet. Specialkompetenserna ger inga formella behörigheter.

Specialkompetenserna för högskoleutbildade är inriktade på att utveckla en mer djupgående kompetens som förutsätter omfattande och fördjupad inläring och utbildning. De kunskaper som behövs för specialkompetenserna kan de studerande tillägna sig via en mängd olika utbildnings- och inlärningsvägar. Till specialkompetenserna hör därför yrkesprov som kan avläggas oberoende av hur kompetensen har förvärvats och stödjer inläringen i arbete. Högskolorna svarar för beskrivningen av specialkompetenserna, tar emot yrkesprov och utfärdar betyg.

Samlade kompetenser som är förknippade med behörighets- och kompetensvillkor

En grupp för sig bildar de samlade kompetenser och studier som utgör behörighets- och

kompetensvillkor för vissa yrken eller upp-
gifter. Det handlar då om reglerade yrken.
Här avses ett yrke eller en uppgift som för att
få utövas kräver en viss i lag eller förordning
föreskriven utbildning. I vissa fall kan en
specifik bred samlad utbildning som medför
en bestämd kompetens ge behörigheten eller
kompetensen. Det krävs då inte att man av-
lägger en viss examen. Reglerade yrken är
till exempel lärare, socialarbetare, kranförare,
laddare, dykare samt vissa kyrkliga tjänster
och militärtjänster. Yrkesutövningen regleras
i omfattande grad också inom hälso- och
sjukvården.

Samlade kompetenser som syftar till att höja
kompetensen och yrkeskunskapen

Samlade kompetenser som syftar till att
höja kompetensen och yrkeskunskapen är
etablerade, allmänt kända och breda kompe-
tenser som avläggs för att komplettera, upp-
datera eller bredda en kompetens som för-
värvats redan tidigare. I synnerhet inom hög-
skoleutbildningen finns det på olika förvalt-
ningsområden ett stort utbud av olika PD-
studier (professional development) som
anknyter till utvecklingen av den egna kom-
petensen.

Vid yrkeshögskolorna kan man bedriva yr-
kesinriktade specialiseringsstudier som är
omfattande fortbildningsprogram som grun-
dar sig på en yrkeshögskoleexamen. Univer-
sitetens specialiseringsstudier är studier som
kompletterar examenssystemet och förutsät-
ter utveckling i yrket. Studierna ordnas av
universiteten för personer som har avlagt en
högskoleexamen eller för andra som har till-
räckliga studiefärdigheter.

I samband med den grundläggande yrkes-
utbildningen kan för studerande ordnas an-
nan verksamhet med nära anknytning till den
yrkesinriktade undervisningen, bland annat
olika utbildningar som förbereder för yrkes-
utbildning och utbildning i träningssyfte.
Som exempel kan nämnas orienterande och
förberedande utbildning inför grundläggande
yrkesutbildning (yrkesstart), undervisning
och handledning för studerande med funk-
tionshinder i tränings- och rehabiliteringssyfte,
utbildning som förbereder invandrare för

grundläggande yrkesutbildning och under-
visning i huslig ekonomi.

Olika slags datakörkort är en etablerad fö-
reteelse i arbetslivet, och det är många som
avlägger dem. De körkort som gäller datorer
och dataarbete är välkända inom landet och
deras jämförbarhet på det internationella pla-
net är god.

Allmänna språkexamina är språkfärdig-
hetsexamina som riktar sig till vuxna. Exa-
mina mäter språkkunskapen i sådana praktiska
situationer där den vuxne är tvungen att
tala, lyssna, skriva eller läsa ett främmande
språk antingen i Finland eller utomlands.

Folkhögskolorna ordnar långa utbildningar
som höjer de studerandes arbetslivskompe-
tens och yrkeskvalifikationer. Folkhögsko-
lorna själva utformar målen för utbildnings-
programmen inom det fria bildningsarbetet
och innehållet i dem och klassificerar sin ut-
bildning som yrkesförberedande frivillig
vuxenutbildning. En del av folkhögskolorna
har inriktat sin utbildning på grupper av stu-
derande med särskilt behov av stöd.

Under värnpliktstiden avläggs examen på
det militära området. Under värnpliktstiden
kan de värnpliktiga dessutom genomgå en
underofficerskurs, reservofficerskurs samt
ledar- och utbildarutbildning. Vidare ordnas
också olika kurser som ger de värnpliktiga
behörighet som bland annat militärförare,
sprängare och dykare.

Specialkompetenser för högskoleutbildade

Enligt den arbetsgrupp vid undervisnings-
ministeriet (UVM 2008:38) som inom ramen
för helhetsreformen av vuxenutbildningen
(AKKU) behandlade vuxenutbildningen vid
högskolorna, avses med specialkompetens
för högskoleutbildade breda samlade kompe-
tenser som behövs i arbetslivet och som av-
läggs efter en högskoleexamen vid yrkes-
högskolor eller universitet. Specialkompeten-
serna utformas med utgångspunkt i arbetsli-
vet, och det bör finnas ett långvarigt behov
av dem i arbetslivet.

Enligt arbetsgruppen bör specialkompeten-
serna för högskoleutbildade rikta in sig på att
utveckla en mer djupgående kompetens som
förutsätter omfattande och fördjupad inlä-
ring och utbildning. De kunskaper som be-

hövs för specialkompetenserna för högskoleutbildade kan studerandena tillägna sig via en mängd olika utbildnings- och inlärningsvägar. Till specialkompetenserna hör därför yrkesprov som kan avläggas oberoende av hur kompetensen har förvärvats och stödjer inläringen i arbetet. Högskolorna svarar för beskrivningen av specialkompetenserna för högskoleutbildade, tar emot yrkesprov och utfärdar betyg.

Samlade specialkompetenser av detta slag är till exempel sådana av fackorganisationerna inom social- och hälsovården godkända yrkeskompetenser som begränsar sig till särskilda uppgiftshelheter, som en viss utbildning leder till. Sådana är bland annat specialkompetenserna i första hjälp, smärtlindring och sömnforskning.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Internationella klassificeringar av kvalifikationer

Syftet med internationell klassificering av kvalifikationer är bland annat att tillgodose behoven inom statistikföring, utbildningsmyndigheternas behov och arbetsförmedlingens behov samt att underlätta yrkesmässig och akademisk rörlighet och erkännande av kvalifikationer. Systemen för klassificering av kvalifikationer kan utgå från utbildningsnivå, utbildningsstadium, utbildningsområde, yrke eller exempelvis kompetensnivå.

ISCED

ISCED (International Standard Classification of Education) är UNESCO:s internationella standard för utbildningsklassificering som i första hand har utarbetats för statistiska ändamål. I ISCED ingår följande klassificeringsvariabler: utbildningsområde, utbildningsstadium, destination, inriktning, nationell examensstruktur och planerad längd. ISCED-nivåerna är från noll (förstadium) till sex (forskarutbildning).

Nivå 1 enligt ISCED motsvarar lägre grundnivå. I Finland anses årskurserna 1-6

inom den grundläggande utbildningen höra till denna nivå. Nivå 2 motsvarar högre grundnivå, till vilken hänförs årskurserna 7-9 inom den grundläggande utbildningen. Nivå 3 motsvarar mellannivå, och till den hänförs gymnasiet och studentexamina, yrkesinriktade grundexamina och yrkesexamina. Specialyrkesexamina placeras på nivå 4 som motsvarar utbildning efter mellannivå, dock inte högre utbildning. Nivå 5, som motsvarar högre utbildning, är indelad i två underklasser. Nivå 5 A (utbildning på högskolenivå) omfattar yrkeshögskoleexamina samt lägre och högre högskoleexamina. Nivå 5 B (utbildning på lägsta högre nivå) avser examina på yrkesinstitutsnivå som inte längre ingår i examensstrukturen. Nivå 6 (forskarutbildning) omfattar licentiatexamen och doktorsexamen som avläggs som påbyggnadsexamina.

ISCED-klassificeringen revideras som bäst. I juni-september 2010 ordnas en global konsultation om förslaget till ny klassificering. Förslaget till en ny klassificering har utvecklats med tanke på att bättre beakta såväl formell utbildning som informellt kunnande. Förutom utbildningens längd och behörighet för fortbildning/påbyggnadsstudier strävar man att även beakta förvärvad kunskap. Den föreslagna ISCED-klassificeringen omfattar nivåerna 1-8 samt en 0-nivå (undervisning/utbildning för småbarn), till åtskillnad från den tidigare klassificeringen som omfattade nivåerna 1-6. I förslaget till utbildning efter andra stadiet har en ny struktur utformats (nivåerna 5-8), och definitionerna av samtliga nivåer har modifierats. Den nya ISCED-klassificeringen avses bli godkänd i början av 2011.

Kvalifikationsklasser enligt direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer

Europeiska gemenskapen har flera direktiv som gäller erkännande av yrkeskvalifikation eller utbildning som förvärvats i en annan medlemsstat. Direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer (Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer) förenar tre tidigare erkännandeordningar: en ordning för erkännande av kvalifikationer som grundar

sig på yrkesverksamhet, en ordning som grundar sig på harmonisering av minimikrav för erkännande av utbildning och en generell ordning för erkännande av kvalifikationer.

Enligt finsk lagstiftning kan utövandet av ett visst yrke eller rätten att använda en viss yrkesbeteckning förutsätta en bestämd utbildning. Beslut om behörigheten, rätten att utöva yrke eller använda finländska yrkesbeteckningar för personer som fått sin utbildning utomlands fattas av finländska myndigheter. Om det är fråga om en medborgare i en EU- eller EES-stat och examen har avlagts i en EU- eller EES-stat, tillämpas vid erkännande av yrkeskompetensen den nationella lagstiftning som grundar sig på direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer.

För att fastställa erkännandemekanismen inom den generella ordningen är det enligt direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer nödvändigt att indela de nationella utbildningssystemen i olika nivåer. I den generella ordningen för erkännande finns fem kvalifikationsnivåer. Centrala kriterier för fastställande av dem är utbildningsnivå, typ av utbildning och utbildningens längd. En examen som berättigar till erkännande av yrkeskompetens kan ligga en kvalifikationsnivå lägre än den som krävs i värdlandet. Om sökandens utbildning och den utbildning som krävs i värdlandet väsentligt skiljer sig från varandra när det gäller längd och/eller innehåll, kan värdlandet kräva kompensationsåtgärder av sökanden i form av ett lämplighetsprov eller en anpassningsperiod.

Direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer och den europeiska referensramen för kvalifikationer är två vitt skilda instrument som inte påverkar varandra. Besluten om erkännande av yrkeskompetens ska grundas sig enbart på direktivet. Direktivet utvärderas som bäst.

Europeisk referensram för kvalifikationer (EQF)

Den europeiska referensramen för kvalifikationer började utvecklas 2004 när medlemsstaterna, arbetsmarknadsparterna och andra intressenter ville få tillgång till gemensamma ramar för att underlätta jämförelsen av examina. Med stöd av en expertgrupp för

EQF utarbetade kommissionen ett utkast med förslag till en referensram med åtta nivåer som byggde på resultat av lärande (SEC(2005) 957). Kommissionen svarade med ett omarbetat förslag, som byggde på synpunkter från experter från samtliga 32 deltagande länder samt arbetsmarknadens parter i Europa. Den reviderade texten antogs därefter av kommissionen i september 2006 (KOM(2006) 479 slutlig). Under 2007 förhandlade Europaparlamentet och rådet med framgång fram det förslag som ledde till att den europeiska referensramen för kvalifikationer formellt antogs i februari 2008. Europaparlamentets och rådets rekommendation om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (2008/C 111/01) utfärdades den 23 april 2008 (den så kallade EQF-rekommendationen).

Enligt rekommendationen kommer man med stöd av den europeiska referensramen för kvalifikationer att koppla samman examenssystemen i olika länder. Referensramen underlättar jämförelsen och förståelsen av examina som avlagts i olika europeiska länder. Referensramen har två huvudmål: att främja medborgarnas rörlighet mellan länder och underlätta livslångt lärande. Med hjälp av den europeiska referensramen för kvalifikationer kan man förbättra tydligheten, genomskinligheten och jämförbarheten för medborgarnas kvalifikationer. Med hjälp av referensramen kan man också bidra till de vidare målen att främja livslångt lärande och förbättra anställbarhet, rörlighet och social integrering för arbetstagare och studerande. Avsikten är dessutom att referensramen ska bidra till att modernisera utbildningssystemen, stärka kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv och bygga broar mellan formellt, icke-formellt och informellt lärande samt leda till validering av resultaten av erfarenhetsbaserat lärande.

Den europeiska referensramen för kvalifikationer styr kopplingen mellan de nationella examenssystemen och referensramarna i olika länder. De åtta nivåerna i EQF omspannar alla examensnivåer från grundläggande till avancerad nivå. Som ett instrument för att främja livslångt lärande omfattar EQF alla examensnivåer inom allmänbildande, yrkesinriktad och akademisk utbildning. Referens-

ramen är dessutom inriktad på examina som kan uppnås både inom grundutbildning och inom vidareutbildning. Varje examensnivå bör i princip kunna uppnås genom olika utbildnings- och karriärvägar.

Referensnivåerna i EQF grundar sig på resultat av lärande som beskrivs som kunskaper, färdigheter och kompetens. Var och en av de åtta nivåerna definieras via en rad deskriptorer som anger de resultat av lärande som är av betydelse för examina på den nivån i varje examenssystem. Inom EQF inriktar man sig på vad den som har avlagt examen vet, förstår och kan göra när en lärandeprocess är avslutad. Enligt rekommendationen gör en förskjutning av tonvikten till resultaten av lärandet det möjligt att beakta skillnaderna mellan de europeiska utbildningssystemen, eftersom det är svårt att jämföra enbart insatserna (exempelvis längden på studietiden).

EQF är förenlig med den referensram för högskoleexamina som har utarbetats inom ramen för Bolognaprocessen. I beskrivningen av nivåerna 5–8 i EQF hänvisas till beskrivningarna av de nivåer inom högskoleutbildningen som man enats om inom ramen för Bolognaprocessen. EQF:s nivåbeskrivningar skiljer sig dock till sin ordalydelse från Bolognas nivåbeskrivningar som är utarbetade särskilt för behoven inom högskoleutbildningen. Det beror på att EQF som ett instrument för livslångt lärande omspanner också yrkesutbildning och arbetsmiljöer ända upp till högsta nivå.

Den europeiska referensramen för kvalifikationer ersätter inte och i den definieras inte nationella examenssystem och/eller examina. I EQF beskrivs inte enskilda examina eller kompetensen hos enskilda personer. Enskilda examina bör placeras på en lämplig nivå i den europeiska referensramen för kvalifikationer via de nationella examenssystemen eller de nationella referensramarna.

Det är frivilligt att ta i bruk den europeiska referensramen för kvalifikationer, men det rekommenderas att medlemsländerna senast år 2010 kopplar sina nationella examenssystem till den europeiska referensramen för kvalifikationer antingen genom att göra hänvisningar från nationella examensnivåer till nivåerna i EQF eller vid behov utarbeta na-

tionella referensramar för kvalifikationer i enlighet med nationell lagstiftning och praxis. Medlemsländerna bör dessutom senast 2012 försäkra sig om att alla nya examensbevis, bevis och Europassdokument innehåller en hänvisning till motsvarande nivå i den europeiska referensramen för kvalifikationer.

Det är dessutom önskvärt att medlemsländerna använder ett tillvägagångssätt som bygger på resultat av lärande när examina beskrivs och fastställs, främjar validering av icke-formellt och informellt lärande samt främjar och tillämpar principerna för kvalitetssäkring inom utbildning när examina inom högre utbildning och yrkesutbildning inom de nationella examenssystemen ska kopplas till den europeiska referensramen för kvalifikationer. Vidare uppmanas medlemsländerna att utse ett nationellt samordningsorgan för att stödja och, tillsammans med andra berörda nationella myndigheter, styra kopplingen mellan det nationella examenssystemet och den europeiska referensramen för kvalifikationer.

Andra länders nationella referensramar för kvalifikationer

I praktiken har alla länder inom Europeiska unionen fattat beslut om att utarbeta eller vidareutveckla nationella referensramar för kvalifikationer där EQF och de behov som framgår av den beaktas. Det faktum att beredningsarbetet har inletts snabbt i alla länder visar att det finns ett behov av att öka genomskinligheten och jämförbarheten när det gäller kvalifikationer och att EQF:s grundläggande principer allmänt har accepterats. Medlemsländerna bedriver ett nära samarbete. De grundläggande lösningarna förefaller likartade: man bereder en enda referensram som omspanner hela examenssystemet. Flera länder överväger en referensram med åtta nivåer.

I Irland och Storbritannien har referensramar för kvalifikationer varit längst i bruk. Eftersom länderna har använt referensramarna redan i många år har deras utgångspunkt varit en annan än den som ligger till grund för dem som nu håller på att utarbeta referensramar utifrån den europeiska referensramen för kvalifikationer. Länderna har också varit

de första att säkerställa förenligheten mellan sina referensramar och den europeiska referensramen för kvalifikationer. Förutom Irland och Storbritannien har även Malta förväntat sig om att landets nationella referensram är förenlig med den europeiska referensramen för examina. Enligt en utredning av Cedepof (European Centre for the Development of Vocational Training) utarbetar ytterligare fem medlemsländer (Tyskland, Frankrike, Finland, Portugal och Kroatien) 2010 en rapport i avsikt att förvissa sig om att den nationella referensramen överensstämmer/är förenlig med den europeiska. År 2011 kommer uppskattningsvis 19 medlemsländer (bl.a. de andra nordiska länderna) att sammanställa en sådan rapport, och därefter de fem övriga länderna.

England har tre referensramar för kvalifikationer: Qualifications and Credit Framework (i synnerhet för yrkesinriktade examina), National Qualifications Framework (allmänbildande utbildning och yrkesutbildning) och Framework for Higher Education Qualifications (i synnerhet högre utbildning). Referensramarna är i första hand avsedda för jämförelser mellan olika utbildningar och den kompetens de ger, men med stöd av dem regleras i hög grad även utfärdandet av examensbevis.

Skottlands referensram, som täcker hela utbildningssystemet, har tolv kvalifikationsnivåer.

Irlands referensram för kvalifikationer, som infördes 2003, har tio nivåer. Till grund för varje nivå ligger nationellt överenskomna standarder för kunskaper, färdigheter och kompetenser. Standarderna beskrivs i form av resultat av lärande.

Det isländska undervisningsministeriet bereder som bäst tillsammans med läroanstalter, lärare och företrädare för arbetslivet en referensram som ska omfatta alla examina. I detta skede har referensramen sju eller tio nivåer beroende på vad som hänförs till ramen. Nivå 1 motsvarar lekskolan, nivå 2 årskurserna 1-4 inom den grundläggande utbildningen och nivå 3 hela den grundläggande utbildningen. Island anser att motsvarighet med den europeiska referensramen för kvalifikationer inträder först på nivå 4.

Norge har för avsikt att utarbeta en nationell referensram för kvalifikationer, och det norska undervisningsministeriet beslöt år 2008 inordna referensramen i den europeiska referensramen för kvalifikationer. Det finns redan en referensram för högskoleexamina och det har beretts separata referensramar för de övriga utbildningsnivåerna. Det är meningen att en enhetlig referensram för hela examenssystemet ska tas i bruk 2011.

I Sverige bereds för närvarandet genomförandet av den europeiska referensramen för kvalifikationer, och en expertarbetsgrupp har utarbetat ett förslag till en nationell referensram för kvalifikationer. I förslaget finns åtta nivåer och än så länge ingår det kompetensbeskrivningar för var och en av nivåerna. Kunnandet har indelats i kunskaper, färdigheter och kompetenser. Det är meningen att den slutgiltiga framställningen ska bli klar under 2010.

De ministerier som svarar för danska examina har godkänt en nationell referensram för kvalifikationer i juni 2009. Godkännandet föregicks av förberedelser i tre år. Referensramen innehåller åtta nivåer. För varje nivå har resultaten av lärande beskrivits via tre dimensioner (kunskaper, färdigheter/förmåga och kompetens). Danska högskoleexamina hänförs till nivåerna 5-8, men i övrigt är inordnandet av examina vägledande: allmänbildande examina nivåerna 1-4 och yrkesinriktade utbildningar nivåerna 2-5. Inordnandet av examina på nivåerna 6-8 följer principen om fullständig enhetlighet, det vill säga resultaten av lärande bör helt och hållet motsvara beskrivningen av nivån (full fit). I fråga om de övriga nivåerna följs däremot principen om best fit, det vill säga en examen placeras på den nivå där den som helhet bäst passar in.

Nationella referensramar utformas på bred front också i länder utanför Europa. Enligt en utredning av ETF (European Training Foundation) håller cirka 120 länder på att utforma en nationell referensram, eller har redan gjort det. Dessa länder är intresserade av ett samarbete med EU och skulle vilja sammanlänka sin nationella referensram med referensramen för europeiska examina. Samarbetet med de utomeuropeiska länderna fortgår på EU-nivå, men avsikten är att gå vidare steg

för steg. Att sammanlänka de utomeuropeiska ländernas referensram med den europeiska referensramen är inte aktuellt just nu, eftersom den interna processen i Europa nyss har inletts.

2.3 Bedömning av nuläget

Det finländska utbildningssystemet består i huvudsak av examina och lärokurser på undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde (nedan kallade examina) och av några examina på andra förvaltningsområden. I lagstiftningen för var och en av utbildningsformerna föreskrivs särskilt om examina som ingår i utbildningssystemet samt om målen för examina och om det kunnande de medför/förutsätter. De separata bestämmelserna innebär att det finländska utbildnings- och examenssystemet och det kunnande som examina förutsätter inte bildar någon tydlig helhet. Det här försämrar genomskinligheten och möjligheterna att förstå vårt examenssystem på det internationella planet, men det försvårar också på det nationella planet framför allt möjligheterna att placera in andra förvaltningsområdens examina i förhållande till examina på undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde.

I bestämmelserna, föreskrifterna och de läroplaner som baserar sig på dem beskrivs de examina som ingår i vårt utbildningssystem samt examensmålen och det kunnande som examina medför/förutsätter mycket olika för olika utbildningsformer och utbildningsnivåer. Regleringen har tagit avstamp i behoven för respektive utbildningsform, inte i utbildningssystemet som helhet. Regleringen gäller bland annat målen för utbildningen, innehållet i utbildningen, utbildningens längd, formerna för anordnande, studiernas struktur och eventuellt också läroämnena och i vissa fall även kompetensmålen och resultaten av lärande. Det finns inte någon enhetlig metod för att beskriva examina och lärokurser på ett sätt som omspannar hela utbildningssystemet, vilket försvårar möjligheterna att jämföra examina och lärokurserna och det kunnande de medför och möjligheterna att fastställa deras inbördes förhållanden samt möjligheterna att vid övergången från en utbildningsform till en annan identifiera och

erkänna tidigare förvärvat kunnande. Inom det finländska utbildningssystemet har förhållandena mellan examina definierats i första hand genom bestämmelser om vilka studier en avlagd examen eller fullgjord lärokurs ger behörighet för.

Avsaknaden av en enhetlig och välfungerande metod för att beskriva kvalifikationer är ett problem också på det internationella planet. Det är ett sameuropeiskt mål att kvalifikationer ska beskrivas i form av kompetens. De existerande internationella systemen för klassificering av kvalifikationer (exempelvis ISCED och direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer) lämpar sig inte för ändamålet eftersom de har utformats ur ett annat perspektiv och i ett visst särskilt syfte.

Med hjälp av en kompetensbaserad metod för att beskriva kvalifikationer vill man försöka stödja livslångt lärande, förbättra samsättningen för arbetstagare, öka rörligheten och minska klyftan mellan utbildning och arbetsliv. Kongruenta beskrivningar som betonar kompetensmål och resultat av lärande främjar utbildningssystemets genomskinlighet och möjligheterna att förstå det samt underlättar möjligheterna att jämföra olika utbildningssystem och examina inom dem. Beskrivningarna främjar också möjligheterna att erkänna tidigare förvärvat kunnande, i synnerhet möjligheterna att identifiera och erkänna icke-formellt och informellt lärande. De kompetensbaserade beskrivningarna gör det också nödvändigt att fästa vikt vid utbildningens resultat och förbättrar därigenom utbildningens kvalitet.

I dagens läge finns det flera omfattande samlade kompetenser som faller utanför det gällande examenssystemet och som förvärvas på bred front och för vilka en behörig instans har slagit fast kompetensmål. Det kunnande de medför identifieras inte nödvändigtvis och kunnandet erkänns inte som en del av examina. Det kunnande som krävs för omfattande samlade kompetenser av detta slag bör beskrivas så att de samlade kompetenserna kan upptas i referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande. Det här kommer att främja möjligheterna att identifiera och erkänna tidigare förvärvat kunnande och kommer att stödja livslångt lärande.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med denna proposition är att genom bestämmelser om en referensram för examensbaserat och övrigt kunnande öka examinas genomskinlighet och jämförbarhet nationellt och internationellt. Målet är att förbättra examenssystemets funktion och överskådlighet genom att finländska examina och övriga samlade kompetenser beskrivs på ett enhetligt, begripligt och jämförbart sätt och genom att begreppen samtidigt förenhetligas. Syftet med denna proposition är också att göra det finländska examenssystemet kändare och på så vis underlätta den internationella rörligheten från Finland till utlandet och vice versa.

Avsikten är att underlätta rörligheten inom utbildningssystemet genom att förhållandena mellan examina och övriga samlade kompetenser preciseras. Målet är också att främja övergången till fortsatta studier och tilläggstudier och effektivisera identifieringen och erkännandet av tidigare förvärvat kunnande inom examenssystemet och därmed stödja livslångt lärande.

Det viktigaste målet med denna proposition är att i högre grad än för närvarande fästa vikt vid det kunnande som krävs för olika examina och att hjälpa läroanstalter och högskolor att vidareutveckla sina läroplaner och sina utbildnings- och undervisningsprogram i en riktning som betonar inlärningsmål och resultat av lärande. Tydliga och begripliga kompetensbeskrivningar för examina och övriga samlade kompetenser förbättrar den finländska utbildningens kvalitet. De mål som ställts för examina och övriga samlade kompetenser och uppnåendet av målen är centrala utgångspunkter också vid bedömningen av kvaliteten.

3.2 Alternativ

Referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande kan bli verklighet på tre alternativa sätt: man utformar en från den europeiska referensramen för kvalifikationer fristående nationell referensram, man utformar en

nationell referensram utgående från den europeiska referensramen för kvalifikationer genom att i viss utsträckning nyttiggöra den sistnämnda eller man använder den europeiska referensramen för kvalifikationer utan ändringar som grund för den nationella referensramen.

En helt ny nationell referensram som är fristående från den europeiska referensramen för kvalifikationer kan inte anses uppnå de mål som ställts för den europeiska referensramen för kvalifikationer. En sådan separat nationell referensram skulle i betydande grad försvåra möjligheterna att inordna finländska examina i den europeiska referensramen för kvalifikationer. Det skulle också bli komplicerat att beskriva det kunnande som krävs för examina och att jämföra examina.

En nationell referensram som bygger på den europeiska referensramen för kvalifikationer så att den sistnämnda nyttiggörs till en del kan genomföras på två alternativa sätt: genom att det skapas två separata referensramar eller genom att nivåerna i den europeiska referensramen för kvalifikationer ändras.

Två separata referensramar kan utformas så att den ena gäller högre utbildning och den andra övrig (yrkesinriktad) utbildning. Två separata referensramar skulle dock inte ge någon överskådlig bild av det finländska examenssystemet som helhet, utan systemet skulle förefalla osammanhängande. Två separata referensramar skulle också försämra jämförbarheten för examina som inordnats i de olika referensramarna och jämförbarheten för den kompetens som krävs för examina.

Ett alternativ är att de åtta nivåerna i den europeiska referensramen för kvalifikationer indelas i underordnade nivåer på olika sätt. Indelningen kan göras exempelvis så att akademiskt inriktade och yrkesinriktade examina på olika nivåer och den kompetens som krävs för dem beskrivs på olika sätt. Exempelvis på nivå 5 a kan man då beskriva akademiskt inriktade examina och på nivå 5 b yrkesinriktade examina. Nivå 8 kan indelas i underordnade nivåer så att man på nivå 8 a beskriver det kunnande som krävs för licentiatexamen och på nivå 8 b det kunnande som krävs för doktorsexamen. En referensram där olika nivåer indelas i underordnade nivåer skulle göra referensramen osammanhängande och

komplicerad. Dessutom skulle det bli svårt att jämföra nivåerna i den nationella referensramen med nivåerna i den europeiska referensramen för kvalifikationer.

Eftersom det är enkelt att placera in det finländska utbildningssystemet i den europeiska referensramen för kvalifikationer är det ett tänkbart alternativ att den sistnämnda utan ändringar används som grund för den nationella referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande. Det är ett överskådligt alternativ att använda den europeiska referensramen direkt och av de ovan beskrivna alternativen ger det här alternativet den bästa möjligheten att jämföra examina. Alternativet stärker den nationella referensramens genomskinlighet internationellt och underlättar inordnandet av finländska examina i den europeiska referensramen för kvalifikationer. Det bästa alternativet för att bygga upp den nationella referensramen kan därför anses vara att den europeiska referensramen för kvalifikationer används direkt, dock så att kompetensbeskrivningarna för de olika nivåerna i den preciseras från nationella utgångspunkter. Varje examen placeras på den nivå i referensramen där den som helhet bäst passar in.

Enligt förslaget är referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande och de målsättningar som sammanhänger med verkställandet av den är så viktiga, att referensramen bör tillförsäkras en stadig grund och god synlighet. De föreslagna bestämmelserna på lag- eller förordningsnivå framhäver referensramens betydelse och riksomfattande täckning, stärker dess synlighet och trovärdighet internationellt samt visar att den är bindande.

I den gällande lagstiftningen finns inte några bestämmelser om bemyndigande att fastställa en nationell referensram. Av den anledningen är det påkallat att bestämmelserna om en referensram föreskrivs på författningsnivå. Det här kan genomföras antingen så att en bestämmelse om bemyndigande fogas till de lagar som gäller examina och utbildning på undervisningsministeriets förvaltningsområde och på andra förvaltningsområden eller så att bestämmelser om referensramen utfärdas genom en särskild lag. En särskild lag kan anses vara ett bättre alterna-

tiv än att bestämmelser om bemyndigande fogas till den gällande lagstiftningen, eftersom det då blir möjligt att på ett övergripande sätt granska det finländska utbildnings- och examenssystemet och det kunnande det medför. För en särskild lag talar också det faktum att det inte finns någon samlad reglering av examina på olika förvaltningsområden.

3.3 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås att det ska stiftas en lag om en referensram för examensbaserat och övrigt kunnande. Referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande är en samlad helhet som möjliggör en övergripande granskning av utbildnings- och examenssystemet och av andra omfattande samlade kompetenser förutom på undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde också på andra förvaltningsområden. Med hjälp av referensramen kan man granska hur utbildningen på andra förvaltningsområden förhåller sig till utbildningen på undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde eller hur studier som fullgjorts inom utbildning som sorterar under andra förvaltningsområden kan tillgodoräknas inom utbildningen på undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Att reglera referensramen genom lag gör också att det finländska examens- och utbildningssystemet blir mer genomskinligt internationellt.

I lagen föreslås bli bestämt om att för att underlätta möjligheterna att internationellt och nationellt jämföra examensbaserat och övrigt kunnande ska förhållandena mellan examina och lärokurser som ingår i det finländska nationella utbildnings- och examenssystemet samt andra omfattande samlade kompetenser fastställas genom att det kunnande de förutsätter fördelas på åtta kvalifikationsnivåer. Enligt förslaget ska bestämmelser om beskrivningarna av kvalifikationsnivåerna och inordnandet av examina, lärokurser och övriga samlade kompetenser på kvalifikationsnivåerna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Inledningsvis avses endast examina och lärokurser som angetts i lagstiftningen för ut-

bildningsförvaltningen, och övriga förvaltningsområden ska placeras i referensramen genom förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av den nya lagen. I referensramen inordnas inte examina och lärokurser som avlägsnats ur examenssystemet, eftersom kompetensmålen för dessa inte grundar sig på inlärningsresultat utan på utbildningens längd och läroämnen. I referensramen inordnas inte heller examina som ingår i utländska examenssystem eller examina som anordnas av internationella organisationer, även om det även är möjligt att avlägga dem vid finländska läroanstalter.

I referensramen kommer inte att inordnas kompletteringsutbildning eller annan utbildning som inte leder till examen eller sådana förfaranden och kriterier med stöd av vilka myndigheterna beviljar personer rätt att utöva ett yrke eller utföra vissa arbetsuppgifter. Till en början kommer referensramen inte att omfatta sådana samlade kompetenser utanför examenssystemet som breddar eller fördjupar examina, till exempel specialkompetenser för högskoleutbildade, samlade kompetenser som är förknippade med behörighets- och kompetensvillkor eller samlade kompetenser som syftar till att höja kompetensen och yrkeskunskapen. Det är dock meningen att man med stöd av den föreslagna lagen i fortsättningen ska kunna utvidga den nationella referensramen för examina till en mera omfattande referensram för kunnande. Det föreslås att detta redan nu ska framgå av namnet på den nya lagen. Tidigare förvärvat kunnande bör i första hand tas in i examina som ingår i det nationella examenssystemet och den nationella referensramen i enlighet med nuvarande praxis.

I referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande beskrivs det kunnande som finländska examina och samlade kompetenser förutsätter med stöd av gemensamma europeiska kriterier som kunskaper, färdigheter och kompetens, och med målet att i högre grad än för närvarande uppmärksamma det kunnande som krävs för olika examina. Trots att examina och de samlade kompetenserna kan innehålla element från flera olika kvalifikationsnivåer i referensramen kommer de utifrån det kunnande som examen eller den samlade kompetensen i fråga förutsätter att

placeras på den nivå där de som helhet bäst passar in (principen om best fit). I examina eller samlade kompetenser som placeras på samma nivå kan fokus ligga på olika dimensioner av kunnande. För att säkerställa utbildnings- och examenssystemets överskådlighet kommer alla examina av en viss examenstyp att i första hand placeras på samma nivå i referensramen. Delar av examen kommer inte att inordnas separat i referensramen utan på den nivå där själva examen placeras.

I referensramen för examensbaserat och annat kunnande beskrivs den individuella kompetensnivån eller behörigheten och inte heller innehållet i en examen eller dess kvalitet, utan de kompetensmål som förknippas med nivån på examen.

För referensramen behövs det inte något särskilt system för kvalitetssäkring. Det är meningen att de principer för kvalitetssäkring som angetts i EQF-rekommendationen ska beaktas som ett led i varje utbildningssektors förfaranden för kvalitetssäkring och utvecklingen av dem.

Undervisnings- och kulturministeriet ska svara för utvecklingen av referensramen och för beredningen av tillhörande ändringar av bestämmelserna och i samband med beredningen av bestämmelserna höra andra ministerier och intressenter. Kartläggningen av behovet att uppdatera och utveckla referensramen i samråd med intressenterna bör införlivas med de befintliga formerna för samarbete med intressenterna och med beredningen av förslagen till examensstruktur. Vid kartläggningen kan man dra nytta av utbildningskommissionerna och deras kompetens.

Undervisnings- och kulturministeriet har utsett Utbildningsstyrelsen till nationellt samordningsorgan i Finland med uppgift att stödja och tillsammans med andra berörda nationella myndigheter styra kopplingen mellan det nationella kvalifikationssystemet och den europeiska referensramen för kvalifikationer (undervisningsministeriets beslut dnr 2/500/2008). Utbildningsstyrelsen ska delta i utvecklingen av den nationella referensramen och genomförandet av den europeiska referensramen för kvalifikationer, informera intressenter och invånare om referensramen och inordnandet av examina i referensramen

samt ge olika intressenter vägledning och information om hur referensramen ska tillämpas.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Denna proposition har inte några betydande ekonomiska konsekvenser. De viktigaste aktörerna är undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen. I samband med resultatavtal kommer aktörerna överens om åtgärder och anslag som behövs för införandet av referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande. Utgångspunkten är att förslagen enligt propositionen ska genomföras inom ramen för de anslag som finns och att man för exempelvis information ska använda sig av den finansiering som får sökas hos kommissionen för att stödja genomförandet av den europeiska referensramen för kvalifikationer. Om referensramen fungerar som planerat kommer den att reducera till exempel kostnaderna för personaladministration och personalbedömning inom hela samhälls-ekonomin.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna och utbildningsanordnarna

Den nationella referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande kommer inte märkbart att öka det administrativa arbetet vid undervisnings- och kulturministeriet eller de övriga ministerierna. Det administrativa arbetet ökar temporärt närmast i sådana fall då det blir aktuellt att uppdatera eller på annat sätt utveckla referensramen. Den nationella referensramen ökar det administrativa arbetet - i synnerhet den myndighetsinformation, vägledning och rådgivning som gäller den nationella referensramen, samt det internationella samarbetet och myndighetsinformationen - vid Utbildningsstyrelsen som har utsetts till nationellt samordningsorgan i Finland. I resultatavtalet mellan undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen har parterna kommit överens om att Utbildningsstyrelsen ska stödja genomförandet av EQF och den nationella referensramen genom att utarbeta en styr- och informations-

plan och webbsidor med information om den europeiska och den nationella referensramen på finska, svenska och engelska. Dessutom ska examensgrunderna och de internationella bilagorna ändras på det sätt som EQF och den nationella ramen kräver inom loppet av 2012.

Den nationella referensramen påverkar inte i någon högre grad mängden administrativt arbete för utbildningsanordnarna och högskolorna. Det administrativa arbetet kommer antagligen att öka i någon mån på grund av att alla examensbevis, betyg och Europassdokument (bilagor till examensbevis avsedda för internationellt bruk) utöver de uppgifter som nu finns i betygen senast 2012 ska innehålla en hänvisning till EQF-nivån för examen, lärokursen eller specialkompetensen för högskoleutbildade. Ändringen av betygsanteckningarna kräver också att datasystemen utvecklas. Genomförandet av den nationella referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande förutsätter ett omfattande informationsarbete och utbildning av olika parter. Eftersom det är meningen att utbildningskommissionerna ska kartlägga behoven av uppdatering och utveckling av referensramen är det viktigt att se till att utbildningskommissionernas ledamöter får utbildning. Dessutom gäller det att se till att det ordnas utbildning för personalen vid läroanstalter i kommuner som tillhandahåller utbildning som leder till eller förbereder för de examina, de lärokurser eller de specialkompetenser för högskoleutbildade som ingår i referensramen, för personalen hos yrkesutbildningsanordnare, för personalen vid högskolor och för personalen vid läroanstalter som ordnar utbildning på andra förvaltningsområden.

I Finland har den dominerande utvecklingen redan länge gått mot att utgå från kompetensmål och inlärningsresultat för anordnandet av utbildning. Den examensbaserade referensramen förstärker utvecklingen i denna riktning. Examensgrunderna för yrkesexamina på andra stadiet har från och med 1990-talet strukturerats utgående från kraven på yrkeskompetens i arbetslivet, och examensgrunderna och utbildningsanordnarnas läroplaner har ständigt utvecklats i riktning mot en allt större betoning på kunnande. Även för högskoleexamina och examina inom övriga

förvaltningsområden har utvecklingen på 2000-talet gått mot att lägga allt större vikt vid kompetensmålen.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Genom att referensramen anger förhållandena mellan de examina och lärokurser på olika förvaltningsområden som ingår i det finländska examenssystemet och övriga samlade kompetenser kommer den att medföra att det finländska examenssystemet börjar fungera bättre och blir överskådligare och begripligare. Dessutom underlättar den rörligheten inom utbildningssystemet. En tydligt angiven ställning för examensbaserat och övrigt kunnande har stor betydelse också för arbetslivet till exempel när det gäller att jämföra arbetssökandenas kunskaper och kompetens.

Referensramen har stor betydelse när det gäller att utveckla utbildningssystemet och förbättra utbildningens kvalitet. Med hjälp av referensramen kan man dels identifiera utbildningssystemets starka sidor och utveckla dessa, men också korrigera brister i systemet. Referensramen är en grund som avses gagna såväl planeringen av examina som beredningen av examens- och läroplansgrunderna samt läroplanerna. Beskrivningarna av kvalifikationsnivåerna hjälper även till att tydliggöra den nuvarande brokiga skaran kompetensmål och kvalifikationsnivåer för utbildningar som leder till examina och kompetenser av olika slag. Med hjälp av referensramen kommer både planeringen av utbildningen och bedömningen av den studerandes kunnande och inlärningsresultatet att ägnas uppmärksamhet. Betonningen av kompetensmålen bidrar till att utveckla utbildningen så att inlärningsresultaten blir bättre. Beskrivningarna av kompetensmålen på ett förenhetligt sätt för olika examensnivåer hjälper utbildningsanordnarna att utveckla möjligheterna att inom ramen för examenssystemet identifiera och erkänna även det tidigare inlärd. Referensramen kan också bidra till att identifiera nivån på samlade kompetenser som faller utanför examenssystemet, vilket underlättat erkännande av informellt kunnande och inläring i vardagen.

Genom att utfärda bestämmelser om en referensram för examensbaserat och övrigt kunnande förändras inte innehållet i de examina som finns. Följden blir inte heller att examina som placeras på samma nivå i referensramen (exempelvis yrkeshögskoleexamina och lägre högskoleexamina) får ett likartat innehåll. Referensramen förändrar inte heller vare sig den behörighet för vidareutbildning som olika examina leder till eller genom förordning fastställda behörighetskrav för tjänster.

Referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande ökar utöver examinas genomskinlighet och jämförbarhet på nationell nivå även deras genomskinlighet och jämförbarhet internationellt. Detta underlättar internationell rörlighet från Finland till utlandet och vice versa. Före ingången av 2012 ska i varje nytt examensbevis, betyg och Europassdokument (bilagor till examensbeviset avsedda för internationellt bruk) förutom de nuvarande uppgifterna även ingå omnämnande av vilken examen och vilket läroämne, eller, för specialkompetens för högskoleutbildade, vilken EQF-nivå det är frågan om. Noteringarna på betyget synliggör den kompetensnivå examen lett till. Referensramen bidrar också till att studier som avlagts utomlands erkänns som en del av finländska examina.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Undervisningsministeriet tillsatte den 21 augusti 2008 en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till en nationell referensram och beskriva dess kompetensnivåer och de principer enligt vilka examina ska placeras på olika nivåer i den nationella referensramen och den europeiska referensramen för kvalifikationer samt utarbeta ett förslag till hur examina ska inordnas i referensramarna. Arbetsgruppen hade också som uppgift att utarbeta förslag till hur den nationella referensramen ska administreras, underhållas och utvecklas och beskriva hur kvalitetssäkringen ska ordnas samt komma med förslag om huruvida den nationella referensramen kan ut-

vidgas från en referensram för examina till en referensram för kunnande.

Arbetsgruppen föreslog i sin promemoria av den 11 juni 2009 (Nationell referensram för examensbaserat och övrigt kunnande, Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:24) att den nationella referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande ska grunda sig på EQF och ha åtta olika nivåer. Examina ska inordnas i den nationella referensramen på basis av det kunnande som krävs för examen i fråga. Även om en examen innehåller element från flera olika kvalifikationsnivåer i referensramen hänförs examen till den nivå där den som helhet bäst passar in. Arbetsgruppen föreslog att bestämmelser om referensramen ska utfärdas genom en lag som ska omfatta examenshelheter och lärokurser i den form som de tas upp i olika författningar. Också bestämmelser om specialkompetenser för högskoleutbildade ska ingå i lagen. I lagen ska ingå bestämmelser om bemyndigande att beskriva kvalifikationsnivåerna samt genom förordning av statsrådet reglera hur examina, lärokurser och specialkompetenser för högskoleutbildade ska hänföras till olika kvalifikationsnivåer. Finländska examina inordnas i den europeiska referensramen för kvalifikationer via den nationella referensramen så att nivåerna i den nationella referensramen stämmer överens med motsvarande EQF-nivå. Arbetsgruppens promemoria innehöll ett förslag till hur examina skulle inordnas i referensramen.

Undervisningsministeriet sände arbetsgruppspromemorian på remiss till de viktigaste arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna, de övriga ministerierna, utbildningskommissionerna, organisationer och andra instanser som företräder aktörer inom olika utbildningssektorer, utvärderingsråden och högskolorna. Sammanlagt 86 remissyttranden gavs. Enligt remissinstanserna var arbetsgruppens grundläggande förslag en bra utgångspunkt för att beskriva examensbaserat och övrigt kunnande och för att utveckla utbildningen i en riktning med fokus på kunnande. Enligt remissyttrandena var det motiverat att utarbeta en nationell referensram för examensbaserat och övrigt kunnande och behövdes referensramen. Inordnandet av exa-

mina ansågs till övervägande del ha lyckats, men för några examenstyper såg remissinstanserna också problem i fråga om inordnandet. Några remissinstanser ansåg det vara viktigt att man vid den fortsatta beredningen försäkrar sig om att den nya lagstiftningen behövs och är ändamålsenlig. De framförde att det inte behövs lagbestämmelser om referensramen. Alla remissinstanser ansåg det vara viktigt att referensramen breddas också i riktning mot en referensram för kunnande, men en del ansåg visserligen att utvidgningen bör framskrida med eftertanke.

Denna proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet utgående från arbetsgruppspromemorian och remissyttrandena om den. Den arbetsgrupp som dryftat den nationella referensramen har också medverkat i beredningsarbetet.

5.2 Remissyttrandena och hur de har beaktats

Utkastet till proposition sändes på remiss till ministerierna, Utbildningsstyrelsen, kyrkostyrelsen, utvärderingsråden, de centrala arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna, högskolorna, utbildningsnämnderna och till organisationer som företräder aktörer inom utbildningssektorn, vilket skett i samma utsträckning som arbetsgruppen hade gjort. I samtliga utlåtanden ansågs förslaget i allmänhet värt att understöda och viktigt, samt klarlägga det finländska examensfältet och underlätta rörligheten inom utbildningssystemet, jämförbarheten mellan examina nationellt och internationellt och rekryteringen av arbetskraft från andra medlemsländer. Några utlåtanden tog även ställning till lagförslaget och ansåg det värt att understöda med hänsyn till referensramens betydelse med tanke på internationell jämförbarhet och trovärdighet. I remissvaren ansågs därtill den på EQF baserade referensramen och de åtta nivåerna motiverade.

Största delen av de utvecklingsförslag som presenterades i utlåtandena riktade sig mot det bifogade utkastet till förordning och i synnerhet mot inordnandet av vissa examina i referensramen på ett sätt som avviker från examenstypen, vilket särskilt beträffande fle-

ra yrkeshögskolor varken ansågs motiverat eller klarläggande. I flera utlåtanden framlades också utvecklingsförslag angående beskrivningarna av referensramens kvalifikationsnivåer. Dessa har beaktats i beredningen av förordningen.

Utlåtandena tog också rikhaltigt ställning till en utvidgning av den examensbaserade referensramen till en kompetensbaserad referensram. En del av remissinstanserna ville påskynda beredningen av en kompetensbaserad referensram, i synnerhet beträffande specialkompetenser för högskoleutbildade, andra ansåg däremot att det fortfarande finns gott

om tid för att bereda och utvidga referensramen.

Utbildningsstyrelsen förutsatte i sitt svar att det reserveras tillräckligt med ekonomiska resurser för den ökade administrativa arbetsmängden inom utbildningsstyrelsen, och några högskolor fäste uppmärksamhet vid behovet av tilläggsresurser även för högskolornas del. Finansministeriet förutsatte i sitt svar att de uppgifter som referensramen föranleder sker inom ramen för till buds stående resurser.

De synpunkter som ingick i remissvaren har så långt som möjligt beaktats i beredningen av propositionen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Lagens syfte. I paragrafen anges lagens syfte i komprimerad form. Den referensram för examensbaserat och övrigt kunnande som avses i lagen ska bidra till att förbättra det finländska examenssystemets funktion och överskådlighet, underlätta jämförbarheten för examensbaserat och övrigt kunnande nationellt och internationellt och främja nationell och internationell rörlighet.

2 §. Lagens tillämpningsområde. Enligt 1 mom. ska den föreslagna lagen tillämpas på examina och lärokurser som regleras i lagstiftningen om såväl undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som övriga förvaltningsområden.

Examina och lärokurser enligt de författningar som nämns i paragrafen är den grundläggande utbildningens lärokurs enligt lagen om grundläggande utbildning, gymnasiet lärokurs och studentexamen enligt gymnasielagen, yrkesinriktade grundexamina enligt lagen om yrkesutbildning och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, yrkesexamina och specialyrkesexamina enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina enligt yrkeshögskolelagen, lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina enligt universitetslagen, kandidat-, magister- och doktorsexamen i militärvetenskaper och generalstabsofficersexamen enligt lagen om Försvarshögskolan, yrkesinriktad examen inom fängvårdssektorn enligt lagen om Brottpåföljdsområdets utbildningscentral, grundexamen för polis, påbyggnadsexamen för polis och polisbefälsexamen enligt lagen om polisutbildning samt yrkesinriktade examina inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten enligt lagen om Räddningsinstitutet.

Enligt 2 mom. ska lagen dessutom tillämpas på omfattande samlade kompetenser som kan jämföras med examina och för vilka kompetensmålen anges i lag eller som utfärdas med stöd av lagen och som utgör behö-

righets- eller kompetensvillkor för ett yrke eller en uppgift eller som annars innebär en kompetenshöjning eller och utveckling av yrkeskunskapen. Den föreslagna lagen ska tillämpas på studiehelheter som står som behörighetsvillkor för så kallade reglerade yrken. Lagen ska också tillämpas på sådana etablerade och allmänt kända samlade kompetenser genom vilka tidigare avlagda examina eller övrigt kunnande, uppdateras eller breddas, eller som förbereder för en utbildning eller för arbetslivet kompletteras. Sådana samlade kompetenser är exempelvis specialkompetenser för högskoleutbildade. Avsikten är inte att sådana samlade kompetenser som avses i 2§ ska inordnas inom referensramen i det första skedet, genast då den tas i bruk. Tidtabellen för utvidgningen av referensramen redogörs för i kapitel 2 av detaljmotiveringen.

3 §. Indelning i kvalifikationsnivåer. Enligt den föreslagna paragrafen ska den finländska referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande bygga på den europeiska referensramen för kvalifikationer så att också den finländska referensramen har åtta nivåer. Genom lösningen eftersträvas transparent europeisk jämförbarhet och måluppfyllelse av det som dokumenterats i utvecklingsplanen för utbildning och forskning, nämligen att förbättra det finländska examenssystemets överskådlighet. I paragrafen föreslås vidare bli bestämt att de examina, lärokurser och övriga samlade kompetenser som avses i lagen ska placeras på kvalifikationsnivåerna i referensramen på grundval av det kunnande som de förutsätter med beaktande av Europaparlamentets och rådets rekommendation om en referensram för europeiska examina för främjandet av livslångt lärande av den 23 april 2008 (2008/C 111/01). I den föreslagna referensramen beskrivs det kunnande som examina, lärokurserna och de övriga samlade kompetenserna förutsätter som kunskaper, färdigheter och kompetens, dock utan att de olika dimensionerna av kunnandet sorteras.

Enligt 2 mom. ska närmare bestämmelser om hur de examina, lärokurser och andra om-

fattande samlade kompetenser som avses i 2 § ska placeras på de olika kvalifikationsnivåerna föreskrivs genom förordning av statsrådet.

4 §. *Ikraftträdande.* Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011. I 2 mom. föreslås en sedvanlig bestämmelse om rätt att innan lagen träder i kraft vidta åtgärder som krävs för verkställigheten av lagen.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt 3 § 2 mom. i lagförslaget ska närmare bestämmelser om hur de examina, lärokurser och andra omfattande samlade kompetenser som avses i 2 § ska placeras på de olika kvalifikationsnivåerna föreskrivs genom förordning av statsrådet. Avsikten är att statsrådets förordning ska utfärdas genast när den föreslagna lagen har antagits. Förordningen kommer att träda i kraft samtidigt som den nya lagen.

Det är meningen att beskrivningarna av kvalifikationsnivåerna i statsrådets förordning ska bygga på nivåbeskrivningarna enligt den europeiska referensramen för kvalifikationer, men att kvalifikationsnivåerna preciseras utifrån nationella utgångspunkter. Avsikten är dock att nivåbeskrivningarna ska vara rätt så allmänna och kunna preciseras för olika områden i läroplans- och examensgrunderna och i läroplanerna.

Avsikten är att bestämmelserna i statsrådets förordning till en början ska ange enbart hur examina och lärokurser inom lagens tillämpningsområde placeras på de olika kvalifikationsnivåerna i referensramen. Avsikten är dock att referensramen inom de närmaste åren ska breddas till en referensram för kunnande så att den också inrymmer andra omfattande samlade kompetenser som kan jämföras med examina. Avsikten är man i fortsättningen i referensramen ska inordna sådana omfattande samlade kompetenser för vilka kompetensmålen föreskrivs i lag eller förordning eller utfärdas med stöd av lagen, till exempel specialkompetenser för högskoleutbildade, olika slags samlade kompetenser som är förknippade med behörighets- och kompetensvillkor och samlade kompetenser

som annars syftar till att höja kompetensen och yrkeskunskapen. Undervisnings- och kulturministeriet har för avsikt att inleda en utredning för fastställande av dessa samlade kompetenser inom loppet av 2012.

Det är meningen att de examina och lärokurser som avses i lagen ska inordnas enligt den förordning av statsrådet som kommer att utfärdas med stöd av lagens 3 § 2 mom. på basis av det kunnande de förutsätter så att även om en examen innehåller element från flera olika kvalifikationsnivåer i referensramen ska examen hänföras till den nivå där den som helhet bäst passar in. Utgångspunkten är att examina och lärokurser ska inordnas i referensramen så att examina som hör till samma examenstyp finns på samma nivå i den nationella referensramen.

Avsikten är att examina som avläggs vid universitet och yrkeshögskolor ska inordnas i referensramen i enlighet med det cykliska tänkande som vunnit insteg i samband med Bolognaprocessen så att lägre högskoleexamina och yrkeshögskoleexamina ingår i den första cykeln (nivå 6), högre högskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina i den andra cykeln (nivå 7) och vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnads-examina i den tredje cykeln inklusive de specialiseringsutbildningar som ingår i dem (nivå 8).

Yrkesinriktade grundexamina och yrkesexamina kommer att hänföras till nivå 4 och specialyrkesexamina till nivå 5. Enskilda yrkesinriktade examina kan dock i undantagsfall hänföras till en högre nivå än vad examenstypen förutsätter, om kvalifikationsnivån för examen i fråga tydligt avviker från andra examina som hör till samma typ av examen.

Branschvisa experter vid Utbildningsstyrelsen har gått igenom alla grunder som för närvarande ingår i examenssystemet för yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina och specialyrkesexamina och de krav på yrkesskicklighet som angetts där samt jämfört kraven på yrkesskicklighet med nivåbeskrivningarna enligt referensramen för examensbaserat och övrigt kunnande. Det föreslås att antalet examina som avviker från den grundläggande kvalifikationsnivån för examenstypen ska uppgå till sammanlagt sju. Grundex-

amen i flygledning och yrkesexamen i byggproduktion föreslås bli inordnade på nivå 5. Specialyrkesexamen i ledarskap, specialyrkesexamen i företagsledning, specialyrkesexamen i psykiatrisk vård, specialyrkesexamen för arbetsplatschef inom byggnadsbranschen och specialyrkesexamen för ridlärare föreslås bli inordnade på nivå 6.

En examen har hänförs till en högre kvalifikationsnivå än kvalifikationsnivån för examenstypen, om kraven på yrkesskicklighet för examen beträffande alla dimensioner av kunskande tydligt avviker från andra examina av samma examenstyp. Den avvikande kvalifikationsnivån för examina har motiverats med förhållandet till referensramens nivåbeskrivningar. Den avvikande kvalifikationsnivån för examina beror av att branscherna har olika slags behov av kunskande; de behoven ligger till grund för kraven på yrkesskicklighet för yrkesinriktade examina. Yrkesinriktade examina utvecklas och grunderna för examina utformas i samarbete med arbetslivet.

Varje branschs utbildningskommission har behandlat och godkänt både den avvikande kvalifikationsnivån för examen och motiveringarna till detta. Också styrgruppen för projektet för utveckling av det yrkesinriktade examenssystemet (det så kallade TUTKE-projektet) har behandlat och godkänt Utbildningsstyrelsens framställning om yrkesinriktade examina med avvikande kvalifikationsnivå och motiveringarna till avvikelserna.

Trots att yrkesinriktade examina av samma examenstyp i regel hänförs till samma kvalifikationsnivå vad gäller kraven på yrkesskicklighet, kan vissa examina i undantagsfall vara mera krävande än andra examina av samma examenstyp eftersom det i branscherna ställs olika krav på kunskande.

I samband med att examenssystemet för yrkesutbildning och specialkompetenser för högskoleutbildade utvecklas, föreslås det att de specialyrkesexamina, för vilka det krävs att den studerande avlagt högskoleexamen eller därmed jämförbar examen för att delta i urvalet (t.ex. specialyrkesexamen för arbetsplatschef inom byggnadsbranschen). Enligt förslaget ska man därefter på basis av granskningen avgöra status för dessa specialyrkesexamina inom examenssystemet och inom den examensbaserade referensramen.

Referensramen för examina och övrigt kunnande och beskrivningen av kvalifikationsnivåerna som ingår i den föreslås hädanefter styra beredningen av examensgrunderna för yrkesexamina så, att det yrkesinriktade examenssystemet blir tydligare än för närvarande när det gäller kvalifikationsnivån på kunnande som förutsätts i en examen och examenstyp. I reformen av redan befintliga yrkesexamina föreslås de i första hand placeras enligt kvalifikationsnivån för respektive examenstyp. Examensgrunderna ska enligt förslaget beredas så att kraven på yrkesskicklighet för examen svarar mot arbetslivets behov av kunnande och examenstypens kvalifikationsnivå. Även nya yrkesexamina ska enligt förslaget huvudsakligen placeras enligt kvalifikationsnivån för respektive examenstyp, och kraven på yrkesskicklighet för dem ska beredas så att de svarar mot kvalifikationsnivån för respektive examenstyp och behoven av kunnande inom arbetslivet.

Utgående från de divergerande kompetenskraven inom olika branscher föreslås nya eller förnyade yrkesexamina emellertid i undantagsfall placeras på en kvalifikationsnivå som är en nivå högre än övriga examina av samma typ. Den avvikande kvalifikationsnivån föreslås beaktas och motiveras på fördragning av Utbildningsstyrelsen tillsammans med utbildningsnämnderna i ett förslag till examensstruktur riktat till undervisnings- och kulturministeriet. Inordnandet av examen en nivå högre i än övriga examina av samma typ förutsätter att kraven på yrkesskicklighet i denna examen i alla avseenden tydligt avviker från övriga examina av samma typ och att kraven på yrkesskicklighet motsvarar referensramens kvalifikationsnivå för examenstypen på den högre nivån.

På basis av förslaget till referensram föreslås undervisnings- och kulturministeriet bereda ändringar i ministeriets förordning om grundläggande yrkesexamina och i ministeriets förordning om yrkesinriktad vuxenutbildning gällande den examensstruktur som avses i lagen samt, vid behov, förslag till ändring av den av statsrådet utfärdade förordningen om av referensramen för ifrågavarande examensstruktur. Enligt förslaget ska undervisnings- och kulturministeriet höra övri-

ga ministerier samt intressegrupper i beredningen av eventuella författningsändringar.

Studentexamen och gymnasiets lärokurs kommer att placeras på samma nivå som yrkesinriktade grundexamina (nivå 4).

På nivå 4 placeras också sådana examina på andra förvaltningsområden som i fråga om kompetensmålen motsvarar yrkesinriktade grundexamina och yrkesexamina. På nivå 5 placeras de examina på andra förvaltningsområden som i fråga om kompetensmålen motsvarar specialyrkesexamina.

Den grundläggande utbildningens lärokurs kommer att hänföras till nivå 3.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011. Enligt rekommendationen om den europeiska referensramen för kvalifikationer bör medlemsstaterna senast 2010 koppla sina nationella kvalifikationssystem till den europeiska referensramen för kvalifikationer eller utarbeta nationella referensramar för kvalifikationer i enlighet med nationell lagstiftning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om en referensram för examensbaserat och övrigt kunnande

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att förbättra det finländska examenssystemets funktion och göra det överskådligare, stödja livslångt lärande och erkännande av tidigare förvärvat kunnande, underlätta möjligheterna att jämföra examensbaserat och övrigt kunnande nationellt och internationellt samt främja nationell och internationell rörlighet.

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på examina och lärokurser om vilka föreskrivs i följande lagar och förordningar som utfärdats med stöd av dem:

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (629/1998),
- 3) lagen om yrkesutbildning (630/1998),
- 4) lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998),
- 5) yrkeshögskolelagen (351/2003),
- 6) universitetslagen (558/2009),

7) lagen om Försvarshögskolan (1121/2008),

8) lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006),

9) lagen om polisutbildning (68/2005),

10) lagen om Räddningsinstitutet (607/2006).

Denna lag tillämpas också på omfattande samlade kompetenser som kan jämföras med examina och för vilka kompetensmålen anges i lag eller som utfärdas med stöd av lagen och som utgör behörighets- eller kompetensvillkor för ett yrke eller en uppgift eller som annars innebär förbättrande av kompetens eller utveckling av yrkeskunskap.

3 §

Indelning i kvalifikationsnivåer

De examina, lärokurser och övriga omfattande samlade kompetenser som avses i denna lag fördelas på åtta kvalifikationsnivåer på basis av det kunnande de förutsätter (*referensram för examensbaserat och övrigt kunnande*) med beaktande av Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 23 april 2008 om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (2008/C 111/01).

Närmare bestämmelser om hur de examina, lärokurser och andra omfattande samlade kompetenser som avses i 2 § ska placeras på de olika kvalifikationsnivåerna föreskrivs genom förordning av statsrådet.

4 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 1 oktober 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Undervisningsminister *Henna Virkkunen*

Statsrådets förordning

om en referensram för kvalifikationer

I enlighet med statsrådets beslut, fattat efter föredragning från undervisnings- och kulturministeriet, föreskrivs med stöd av 3 § i lagen om en referensram för examensbaserat och övrigt kunnande (/):

1 §

Kvalifikationsnivåerna enligt den referensram för examensbaserat och övrigt kunnande som avses i lagen om examensbaserat och övrigt kunnande (/) beskrivs och i lagen avsedda examina och lärokurser placeras på olika nivåer i referensramen i enlighet med bilagan till denna förordning.

2 §

Denna förordning träder i kraft den 20 .
Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna förordning får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Helsingfors den 20

Undervisningsminister *Henna Virkkunen*

Föredragande

*Bilaga***Kravnivåer enligt referensramen för kvalifikationer samt inordnande av examina och lärokurser på de olika kravnivåerna**

Nationell kravnivå/nivån i den europeiska referensramen för kvalifikationer	Kunnande	Examina och lärokurser
Nivå 1	<p>Har de allmänna kunskaper och grundläggande färdigheter som krävs för studier och för att kunna utföra enkla uppgifter under direkt övervakning i ett strukturerat sammanhang.</p> <p>Tar under handledning ansvar för sitt lärande. Kan kommunicera muntligt och svarar på enkel skriftlig kommunikation på sitt modersmål.</p>	
Nivå 2	<p>Har de baskunskaper och kognitiva och praktiska grundläggande färdigheter på sitt område som behövs för att använda relevant information till utförande av uppgifter och lösning av rutinartade problem. Kan följa enkla regler och i en övervakad miljö använda vanliga redskap och verktyg som kräver ett visst mått av självständighet.</p> <p>Kan ta ansvar och agera självständigt.</p> <p>Tar ansvar för sitt lärande. Kan kommunicera muntligt och framställa vanlig text på sitt modersmål. Kan agera i en bekant studiegemenskap. Har därutöver grundläggande kunskaper i minst ett annat</p>	

	<p>språk. Har förmåga att agera enligt principen om hållbar utveckling.</p>	
Nivå 3	<p>Behärskar grundläggande kunskaper, principer, processer och allmänna begrepp på sitt arbets- eller studieområde och har de kognitiva och praktiska färdigheter som behövs för att kunna utföra uppgifter och lösa problem. Kan välja och använda grundläggande metoder, verktyg, material och information. Kan anpassa sin verksamhet till rådande förhållanden och aktuell miljö vid problemlösning.</p> <p>Tar ansvar för att egna uppgifter slutförs och kan samarbeta på ett säkert sätt i en bekant arbets- eller studiegemenskap. Har förmåga att ta initiativ och ansvar i sina uppgifter. Förstår arbetslivets och företagandets betydelse för individen och samhället. Kan bedöma sin kompetens och verksamhet, sina färdigheter och sina val i anslutning till arbete eller studier.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande.</p> <p>Kan kommunicera mångsidigt i växelverkan med andra i olika situationer samt framställa texter av många olika slag på sitt modersmål. Kan agera i en bekant studie- och arbetsgemenskap. Kan kommunicera internationellt och interagera på det andra inhemska språket och på minst ett främmande språk. Har förmåga att agera enligt principen om hållbar utveckling.</p>	Den grundläggande utbildningens lärokurs

<p>Nivå 4</p>	<p>Behärskar kunskapsbasen beträffande breda sammanhang inom sitt område samt vissa kognitiva och praktiska färdigheter och uttrycksförmåga som behövs för lösningar på specifika problem inom sitt område och för utförande av uppgifter inom området. Kan arbeta självständigt i miljöer som vanligtvis är förutsägbara men kan förändras.</p> <p>Ansvarar för slutförandet av egna uppgifter och agerar säkert och ansvarstagande i samarbetet med andra. Kan bedriva en verksamhet och organisera arbetet ekonomiskt, framgångsrikt och planmässigt. Kan övervaka andras rutinarbete. Har förmåga att agera företagsmässigt som anställd eller som egenföretagare i branschen. Kan bedöma sin kompetens och förbättra sin arbets- eller studieverksamhet. Kan utveckla sig själv och sitt arbete.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Kan kommunicera mångsidigt i växelverkan med andra i olika situationer och producera mångskiftande texter på sitt modersmål, också sådana som anknyter till branschen i fråga. Kan samarbeta med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk i enlighet med etiska principer. Kan kommunicera internationellt och interagera på det andra inhemska språket och på minst ett främmande språk. Tillämpar arbets- och verksamhetssätt som är förenliga med principen om hållbar utveckling.</p>	<p>Gymnasiets lärokurs och studentexamen</p> <p>Yrkesinriktade grundexamina</p> <p>Yrkesexamina</p> <p>Grundexamen för fångvården</p> <p>Grundexamen för polis</p> <p>Räddningsmännaexamen</p> <p>Examen för jourhavande vid nödcentraler</p>
----------------------	---	---

<p>Nivå 5</p>	<p>Behärskar kunskapsbasen och/eller har specialiserade kunskaper inom sitt område samt kognitiva och praktiska färdigheter och uttrycksförmåga och kan utnyttja dessa kunskaper och färdigheter för att utarbeta kreativa lösningar på praktiska problem och utföra uppgifter inom branschen. Är medveten om beröringspunkterna mellan de yrkesrelaterade uppgiftsområdena samt området och olika områden.</p> <p>Har förmåga att utöva ledning och övervakning i miljöer där det finns oförutsägbara förändringar. Kan övervaka uppgifter som utförs av andra. Har goda förutsättningar att arbeta som egenföretagare i branschen. Kan bedöma och utveckla egna och andras prestationer och arbete.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Kan kommunicera muntligt och skriftligt på sitt modersmål med folk såväl i som utanför branschen. Kan samarbeta med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk i enlighet med etiska principer. Kan kommunicera internationellt och interagera i den egna branschen på det andra inhemska språket och på minst ett främmande språk. Tillämpar arbets- och verksamhetssätt som är förenliga med principen om hållbar utveckling.</p>	<p>Specialyrkesexamina</p> <p>Grundexamen i flygledning</p> <p>Yrkesexamen i byggproduktion</p> <p>Polisunderbefälsexamen</p> <p>Underbefälsexamen (räddningsväsendet)</p>
<p>Nivå 6</p>	<p>Har inom sitt område övergripande och avancerade kunskaper som inbegriper</p>	<p>Yrkehögskoleexamina</p> <p>Lägre högskoleexamina</p>

	<p>kritisk förståelse för och bedömning av teorier, centrala begrepp, metoder och principer. Har förståelse för omfattningen av och gränserna för olika yrkessektorer och/eller discipliner. Har avancerade kognitiva och praktiska färdigheter som inbegriper skicklighet, förmåga att tillämpa och förmåga till kreativa lösningar och prestationer som behövs för att lösa komplicerade eller oförutsägbara problem inom ett specialiserat yrkes-, vetenskaps- eller konstområde.</p> <p>Kan leda komplicerade yrkesrelaterade aktiviteter eller projekt eller arbeta självständigt i expertuppgifter i branschen. Kan fatta beslut i oförutsägbara verksamhetsmiljöer. Har åtminstone grundläggande förutsättningar för att arbeta som egenföretagare i branschen. Kan ta ansvar för bedömning och utveckling av sin egen kompetens och dessutom för enskilda personers och grupper utveckling.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Kan kommunicera väl muntligt och skriftligt på sitt modersmål med folk såväl i som utanför branschen. Kan samarbeta med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk med beaktande av gemenskapsaspekter och etiska aspekter. Kan kommunicera självständigt internationellt och interagera på det andra inhemska språket och på minst ett främmande språk. Tillämpar arbets- och verksamhetssätt</p>	<p>Specialyrkesexamen i ledarskap</p> <p>Specialyrkesexamen i företagsledning</p> <p>Specialyrkesexamen i psykiatrisk vård</p> <p>Specialyrkesexamen för arbetsplatschef inom byggnadsbranschen</p> <p>Specialyrkesexamen för ridlärare</p>
--	--	---

	som är förenliga med principen om hållbar utveckling.	
Nivå 7	<p>Har omfattande och mycket specialiserade kunskaper om begrepp, metoder och data som motsvarar den specialiserade kunskapen i branschen och som ligger till grund för självständigt tänkande och/eller forskning. Är medveten om kunskapsfrågor som gäller området och beröringspunkterna mellan olika områden och kan kritiskt granska dessa och ny information. Har förmåga att lösa krävande problem även kreativt inom forskning och/eller innovativ verksamhet för att utveckla nya kunskaper och förfaranden och tillämpa och integrera kunskaper från olika områden.</p> <p>Kan arbeta självständigt i krävande expertuppgifter i branschen eller som företagare. Kan leda och omvandla komplicerade och oförutsägbara situationer som kräver nya strategiska tillvägagångssätt. Kan leda organisationer och/eller människor. Har förmåga att bedöma enskilda människors och grupper verksamhet. Kan bidra till ökade kunskaper och färdigheter på sitt område och/eller ta ansvar för andras utveckling.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Kan kommunicera väl både muntligt och skriftligt på sitt modersmål med folk såväl i som utanför branschen. Kan samarbeta med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra</p>	<p>Högre yrkeshögskoleexamina</p> <p>Högre högskoleexamina</p>

	<p>grupper och nätverk med beaktande av gemenskapsaspekter och etiska aspekter. Behärskar krävande internationell kommunikation och kan interagera på det andra inhemska språket och på minst ett främmande språk. Tillämpar arbets- och verksamhetssätt som är förenliga med principen om hållbar utveckling.</p>	
Nivå 8	<p>Behärskar omfattande helheter och sammanhang. Behärskar kunskaper, färdigheter och/eller teorier på den mest avancerade och/eller mest specialiserade och fördjupade nivån och i beröringspunkterna mellan olika områden. Uppvisar förmåga till kreativa tillämpningar. Kan skapa ny kunskap genom att följa god vetenskaplig praxis. Har förmåga till självständigt och tillförlitligt vetenskapligt eller konstnärligt och yrkesmässigt forskningsarbete. Kan utveckla yrkesrelaterade uppgiftsområden och/eller ett vetenskaps- och/eller konstområde. Kan utveckla och tillämpa nya idéer, teorier, tillvägagångssätt eller processer i de mest krävande verksamhetsmiljöer.</p> <p>Kan arbeta självständigt i de mest krävande expertuppgifter i branschen eller som företagare. Har förmåga att leda organisationer och/eller människor. Kan göra sådana synteser och kritiska bedömningar som behövs för att lösa komplicerade problem inom forskning och/eller innovation och utvidga och omdefiniera befintliga kunskaper eller yrkespraxis.</p>	<p>Vetenskapliga och konstnärliga påbyggnadsexamina vid universitet (licentiatexamina och doktorsexamina)</p> <p>Yrkesinriktade påbyggnadsexamina vid universitet (specialläkarexamen, specialtandläkarexamen och specialveterinärexamen)</p> <p>Generalstabsofficersexamen</p>

	<p>Kan bidra med ökade kunskaper på sitt område och/eller ta ansvar för andras utveckling.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Kan kommunicera väl både muntligt och skriftligt på sitt modersmål med representanter för såväl vetenskapliga samfund som allmänheten om frågor som gäller det egna forskningsområdet och hela disciplinen och/eller yrkesområdet. Kan samarbeta med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk med beaktande av gemenskapsaspekter och etiska aspekter. Har förmåga till avancerad internationell kommunikation och kan interagera på det andra inhemska språket och på minst ett främmande språk. Tillämpar arbets- och verksamhetssätt som är förenliga med principen om hållbar utveckling.</p>	
--	--	--